

Compilation of Qualitative Models Pattern and Indicators of Economic-Led Regeneration on the City Competitiveness Approach (Case Study: Sanandaj)⁴

Parviz Akbari¹, Kiumars Habibi^{2*}, Malihe Ahmadi³

1- Ph.D. candidate Urban Development, Department of Urban Development, Shahr-e-Qods Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2- Professor of Urban Development, Faculty of Arts and Architecture, Kurdistan University, Sanandaj

3- Assistant Professor of Urban Development, Department of Urban Development, Shahr-e-Qods Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

ARTICLE INFO

Article History

Received: 2023-01-28

Accepted: 2023-03-04

Keywords

Economic Regeneration
Pattern And Indicators Of Development
Sanandaj
Urban Competitiveness
Urban Economy

ABSTRACT

Introduction

The issue of competitiveness is an important and central issue that is referred to as a means to achieve favorable economic growth and sustainable development. A city's competitiveness depends on a set of factors that include the type of governance, global communications, social and economic infrastructure, the quality of human capital and the natural environment, the business environment, and the capabilities of local institutions. During the last few decades, the city of Sanandaj as the capital of Kurdistan province, with increasing population growth and migration, has led to the construction and many changes in the spatial structure, especially the skeletal-physical growth and expansion of the city in unfavorable natural locations. The spatial situation of the old fabric and the historical market in the center of the geographical gravity of the city and the loading of tourism-recreational potentials, especially in Abidar, Qeshlaq River, and the natural edges can be emphasized in determining the factors, the patterns, and indicators that are necessary to pay attention to address urban issues and especially competition. The adaptability of the urban economy has made it necessary. While reviewing the concepts, approaches, and theories of urban competitiveness and urban regeneration, this research will provide patterns, themes, and indicators of sustainable urban competitiveness, emphasizing the economy-based procedure in sustainable regeneration management programs.

Methods and Materials

The nature of the current research methodology is developmental based on the result and descriptive-analytical based on the nature, purpose, and method. According to the problem of the present research, citations, indicators and criteria, and concepts and patterns extracted from the theoretical foundation's section through content analysis and qualitative analysis technique (theme analysis) were examined. Also, the current situation of the studied area was examined with the multiple regression method as the main focus of the research. We applied content data analysis and coding, bibliographic software (VOSviewer), and software (SPSS20) in the title, abstract, keyword, text, and results of articles in the English language in authentic journals including articles or review articles, published in (ScienceDirect) and (Scopus) publications. A total of (623) documents containing one of the keywords of urban competitiveness, and economic regeneration were examined and studied in these scientific bases. Also, the statistical population (76) people through random sampling available includes organizations and institutions involved in urban regeneration and affecting the urban economy, as well as public and private institutions of Sanandaj city in connection with selected areas as study samples including (amusement park Abider mountain tourism has been determined as a macro sign and urban indicator, traditional market as historical identity, Qashlaq river and natural edges.

* Corresponding author: habibi_ki@yahoo.co.uk

4. This article is taken from the thesis studies of Mr. Parviz Akbari's specialized in urban Development doctorate entitled "Codifying cities regeneration pattern with an emphasis on economy-led approach (case of study: Sanandaj)" Which is being done under the guidance of Dr. Kiomars Habibi and the advice of Dr. Maliheh Ahmadi at the Islamic Azad University, Shahr-e-Qods Branch.

Findings

First stage: qualitative part; These results indicate that (ScienceDirect) 311 documents and (Scopus) 312 documents in total (623) valid scientific documents containing one of the keywords of urban competitiveness, economic regeneration have been examined and studied in these scientific databases. Finally, by reviewing (15) articles of valid scientific articles that had the most thematic and content relationship with the research title and the present article was subjected to final analysis. The highest number of articles and scientific documents published in this period is related to the year (2021) and related to research articles with (61.1). Publications (Sustainability Switzerland) have the most scientific citations based on the year of publication in the field of urban regeneration and competitiveness. The largest number of articles in this field in terms of geographical territory is assigned to America with (202) articles, followed by England with (96) and the United States of America with (90) articles. Based on the content and qualitative analysis and review of Table No. (1), the results of the coding show (55) criteria/indicators, (12) themes (content and procedures), and (5) the main components of "social, economic, environmental, political, administrative, physical. The results of the secondary analysis extracted from primary coding are reviewed in table number (2).

Second stage: Quantitative part

To prepare a questionnaire to investigate the identification of models, indicators/criteria, and concepts affecting the economic competitiveness of Sanandaj city and the selected statistical population through the Delphi method and the questionnaire tool, the statistical population (76 people) through random sampling available from employees and employees in organizations and institutions involved in urban regeneration and influencing the urban economy, as well as public and private institutions of Sanandaj city about selected areas as studied examples including (Abider mountain amusement and tourism park as a macro sign and urban indicator, traditional market as historical identity, Qashlaq river and natural edges). According to the combined method of research and determining the themes through qualitative content analysis, the number (12) of inferred themes from the first stage of analysis will be exploited and analyzed in the final analysis. The results of table number (6) also show that there is a significant difference in the theoretical mean (number 3) ($p < 0.05$). Based on the model at the first level, the changing themes of urban economic competitiveness of the city have been investigated. In total, the themes of "Urban investment", "Competitiveness of urban events", "Competitive development of land uses", "Competitiveness of urban tourism", "Housing and economic competition", and "Competitiveness in creating access in cities" the average have been assessed to be above the theoretical av-

erage of evaluation. This is examined in detail in table number (7) and shows this matter.

Conclusion

The results of the analysis of the sources and the results of the questionnaire show that the most important categories affecting the competitiveness of urban economic regeneration are in the form of five components (social, management-political, economic, environmental, and physical). By examining and summarizing the theoretical basics and applying combined research method including; Qualitative and quantitative content analysis, we submitted (5) thematic keyword as the concept of "creating urban competition through event-oriented programs, investing in the city's competitive attractions, investing in environmentally friendly industries, developing creativity and competitive innovation in entrepreneurship, Competitiveness at the level of location and housing"; (55) keywords as research indicators "attractiveness of urban historical areas, urban creativity, attractiveness and competitiveness, social structure of the city, urban dynamics, reduction of cultural aspects, urban dispersion, urban innovation, knowledge production, low capital, urban economic attractiveness, global economic competition, development of economic competition, competition between small and medium cities, economic and financial mechanisms, improvement of urban competition, job creation, capital attraction, housing price, promotion of public health, ecology, urban ecosystem, urban expansion policies, location, urban events, economic marginalization, competitiveness of cities, government monetary policy, competitive tourism destinations, business information technology, regional and urban inequalities, pedestrians, redevelopment of historical areas, access, regeneration, land redevelopment, spontaneous development, urban density, distance gone Urban influx, infrastructural investments, historical monuments, housing market, housing renovation, and urban expansion"; and (5) thematic keywords as research models "competition in urban innovation, competitiveness of urban tourism, and urban investment, and urban dispersion and urban competition. Factors of competitiveness in entrepreneurship, housing, and economic competition, the competitiveness of urban events, competition in creating access in cities, competitive development of land uses, the competitiveness of green development, livability investments based on competitive advantage, accumulation and location, and accumulation of activities. These have been extracted from the studies and the conceptual information and process have been presented in detail in the theoretical and conceptual framework diagram (Figure No. (6)).

COPYRIGHTS

©2022 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Akbari P. Habibi K. Ahmadi M. Compilation of Qualitative Models Pattern and Indicators of Economic-Led Regeneration on the City Competitiveness Approach (Case Study: Sanandaj) . Urban Economics and Planning Vol 4(1):34-51 [In Persian]

DOI: 10.22034/UEP.2023.383719.1322

تدوین کیفی الگوها و شاخص‌های باز آفرینی اقتصادمبنا با رویکرد رقابت‌پذیری شهر (شهر سنندج)^۴

پرویز اکبری^۱؛ کیومرث حبیبی^{۲*}؛ ملیحه احمدی^۳

- ۱- دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشکده فنی و مهندسی، واحد شهر قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
 ۲- استاد شهرسازی، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران
 ۳- استادیار شهرسازی، دانشکده فنی و مهندسی، واحد شهر قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ‌های مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۰۸
 تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۳

چکیده

مقدمه

رقابت‌پذیری موضوعی مهم و محوری است که از آن به عنوان وسیله‌ای برای دستیابی به رشد اقتصادی مطلوب و توسعه پایدار یاد می‌شود. رقابت‌پذیری یک شهر به مجموعه‌ای از عوامل بستگی دارد که شامل نوع حاکمیت، ارتباطات جهانی، زیرساخت‌های اجتماعی و اقتصادی، کیفیت سرمایه انسانی و محیط طبیعی، محیط تجاری و قابلیت مؤسسه‌های محلی است. طی چند دهه اخیر شهر، سنندج به عنوان مرکز استان کردستان با رشد روزافزون جمعیت و مهاجرت که منجر به ساخت‌وساز و تغییرات زیاد در ساختار فضایی به‌ویژه رشد و گسترش کالبدی - فیزیکی شهر در مکان‌های نامساعد طبیعی شده است. موقعیت بافت قدیم و بازار تاریخی در مرکز ثقل جغرافیایی شهر و بارگذاری پتانسیل‌های گردشگری - تفریحی به‌خصوص آبی‌در، توجه به پتانسیل رودخانه قشلاق و لبه‌های طبیعی می‌تواند با تأکید بر تعیین عوامل و تعیین الگوها و شاخص‌ها که لزوم توجه به مسائل شهری و به‌خصوص رقابت‌پذیری اقتصاد شهری آن را ضروری ساخته است. این پژوهش ضمن مرور مفاهیم، رویکردها و نظریه‌های رقابت‌پذیری شهری و بازآفرینی شهری به ارائه الگوها، مضامین و شاخص‌های رقابت‌پذیری شهری پایدار با تأکید بر رویه اقتصادمبنا در برنامه‌های مدیریتی بازآفرینی پایدار خواهد پرداخت.

مواد و روش

ماهیت روش شناسی پژوهش حاضر بر اساس نتیجه از نوع توسعه‌ای و بر اساس ماهیت، هدف و روش، از جنس ترکیبی به صورت توصیفی - تحلیلی است. با توجه به مسئله پژوهش حاضر که ضمن بررسی استنادی، شاخص و معیارها، مفاهیم و الگوهای مستخرج از بخش مبانی نظری از طریق تحلیل محتوا و تکنیک تحلیل کیفی (تحلیل مضمون) و بررسی وضع موجود محدوده مورد مطالعه با روش رگرسیون چندگانه در محور اصلی پژوهش با استفاده از تحلیل داده‌های محتوای و کدگذاری، نرم‌افزار کتاب‌شناختی (VOSviewer) و نرم‌افزاری (SPSS۲۰) در عنوان، چکیده، کلیدواژه، متن و نتایج مقالات که به زبان انگلیسی در ژورنال‌های معتبر شامل مقاله (article) یا مقاله مروری (review) چاپ شده در نشریات (ScienceDirect) و (Scopus) در مجموع ۶۲۳ سند حاوی یکی از کلیدواژه‌های رقابت‌پذیری شهری، بازآفرینی اقتصادی در این پایگاه‌های علمی مورد بررسی و مطالعه اولیه قرار گرفته است. همچنین، جامعه آماری ۷۶ نفر از طریق نمونه‌گیری تصادفی در دسترس شامل سازمان‌ها و نهادهای دخیل در امر بازآفرینی شهری و تأثیرگذار بر اقتصاد شهری و همچنین، نهادهای مردمی و خصوصی شهر سنندج در ارتباط با مناطق انتخابی به عنوان نمونه‌های مورد مطالعه شامل پارک تفریحی و گردشگری کوه آبی‌در به عنوان نشانه کلان و شاخص شهری، بازار سنتی به عنوان هویت تاریخی، رودخانه قشلاق و لبه‌های طبیعی تعیین شده است.

۴. این مقاله برگرفته از رساله دکتری تخصصی شهرسازی پرویز اکبری با عنوان «تدوین الگوی بازآفرینی شهرها با تأکید بر رویکرد اقتصادمبنا (مورد مطالعه: سنندج) است که به راهنمایی دکتر کیومرث حبیبی و مشاوره دکتر ملیحه احمدی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس در حال انجام است.

یافته‌ها

ارزیابی شده که در جدول ۷ به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته و نشان‌دهنده این مطلب است.

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تحلیل‌های انجام‌شده در منابع و نتایج پرسشنامه نشان می‌دهد مهم‌ترین مقولات تأثیرگذار بر رقابت‌پذیری بازآفرینی اقتصادی شهری در قالب پنج مؤلفه (اجتماعی، مدیریتی-سیاسی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی) و با بررسی و جمع‌بندی مبانی نظری و روش پژوهشی ترکیبی شامل تحلیل محتوای کیفی و کمی، ۵ کلیدواژه موضوعی به عنوان مفهوم «ایجاد رقابت شهری از طریق برنامه‌های رویدادمحور، سرمایه‌گذاری در جذابیت‌های رقابت‌پذیر شهر، سرمایه‌گذاری در صنایع دوستدار محیط زیست، رشد خلاقیت و نوآوری رقابتی در کارآفرینی، رقابت‌پذیری در سطح مکان و مسکن» ۵۵ کلیدواژه به عنوان شاخص‌های پژوهش «جذابیت مناطق تاریخی شهری، خلاقیت شهری، جذابیت و رقابت‌پذیری، ساختار اجتماعی شهر، پویایی شهری، کاهش جنبه‌های فرهنگی، پراکندگی شهری، نوآوری شهری، تولید دانش، سرمایه فرهنگی، جذابیت اقتصادی شهری، رقابت اقتصادی جهانی، توسعه رقابت اقتصادی، رقابت بین شهرهای کوچک و متوسط، مکانیسم‌های اقتصادی و مالی، بهبود رقابت شهری، ایجاد اشتغال، جذب سرمایه، قیمت مسکن، ارتقای سلامت عمومی، زیست‌محیطی، اکوسیستم شهری، سیاست‌های گسترش شهری، موقعیت مکانی، رویدادهای شهری، حاشیه‌نشین اقتصادی، رقابتی شدن شهرها، سیاست پولی دولت، مقاصد رقابت‌پذیر گردشگری، فناوری اطلاعات کسب‌وکار، نابرابری‌های منطقه‌ای و شهری، پیاده‌راه، توسعه مجدد نواحی تاریخی، دسترسی، بازآفرینی توسعه مجدد زمین، توسعه خودبه‌خود، تراکم شهری، فاصله رفت و آمد شهری، سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی، آثار تاریخی، بازار مسکن، نوسازی مسکن، گسترش شهری» و ۵ کلیدواژه موضوعی به عنوان الگوهای پژوهش «رقابت در نوآوری شهری، رقابت‌پذیری گردشگری شهری، سرمایه‌گذاری شهری، پراکندگی شهری و رقابت شهری، عوامل رقابت‌پذیری در کارآفرینی، مسکن و رقابت اقتصادی، رقابت‌پذیری رویدادمحور شهری، رقابت در ایجاد دسترسی در شهرها، توسعه رقابتی کاربری‌های زمین، رقابت‌پذیری توسعه سبز، سرمایه‌گذاری‌های زیست‌پذیری بر اساس مزیت رقابتی، تجمع و مکان‌یابی و تجمع استقرار فعالیت‌ها» از مطالعات مستخرج شده است و اطلاعات و روند مفهومی به صورت تفصیلی در نمودار چارچوب نظری و مفهومی (شکل ۶) ارائه شده است.

مرحله اول: بخش کیفی؛ این نتایج بیانگر آن است که (ScienceDirect) ۳۱۱ سند و (Scopus) با ۳۱۲ سند در مجموع ۶۲۳ سند علمی معتبر حاوی یکی از کلیدواژه‌های رقابت‌پذیری شهری، بازآفرینی اقتصادی در این پایگاه‌های علمی مورد بررسی و مطالعه اولیه قرار گرفته است. در نهایت، با بررسی مقالات؛ تعداد ۱۵ مقاله علمی معتبر که بیشترین ارتباط موضوعی و محتوایی را با عنوان پژوهش و مقاله حاضر داشتند، تجزیه و تحلیل نهایی شدند. بیشترین تعداد مقالات و اسناد علمی منتشرشده در این بازه مربوط به سال ۲۰۲۱ و مرتبط به مقالاتی از نوع پژوهشی با ۶۱،۱ است. نشریات Sustainability Switzerland بیشترین اسناد علمی بر اساس سال انتشار در زمینه بازآفرینی و رقابت‌پذیری شهری است. بیشترین تعداد مقالات در این زمینه موضوعی به لحاظ قلمروی جغرافیایی به آمریکا با ۲۰۲ مقاله و پس از آن به انگلستان با ۹۶ و ایالت متحده آمریکا با ۹۰ مقاله اختصاص دارد. بر اساس تحلیل و بررسی محتوایی و کیفی جدول ۱ کدگذاری انجام‌شده نتایج نشان‌دهنده ۵۵ معیار/شاخص، ۱۲ مضامین (محتوایی و رویه‌ای) و ۵ مؤلفه اصلی «اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی، سیاسی و مدیریتی، کالبدی» است. نتایج تحلیل ثانویه و مستخرج از کدگذاری اولیه در جدول ۲ بررسی شده است.

مرحله دوم: بخش کمی؛ برای تهیه پرسشنامه به منظور بررسی شناسایی الگوها، شاخص‌ها/معیارها و مفاهیم مؤثر بر رقابت‌پذیری اقتصادی شهر سنندج و جامعه آماری منتخب از طریق روش دلفی و ابزار پرسشنامه، جامعه آماری ۷۶ نفر از طریق نمونه‌گیری تصادفی در دسترس از کارمندان و شاغلان در سازمان‌ها و نهادهای دخیل در امر بازآفرینی شهری و تأثیرگذار بر اقتصاد شهری و همچنین، نهادهای مردمی و خصوصی شهر سنندج در ارتباط با مناطق انتخابی به عنوان نمونه‌های مورد مطالعه شامل پارک تفریحی و گردشگری کوه آبی‌در به عنوان نشانه کلان و شاخص شهری، بازار سنتی به عنوان هویت تاریخی، رودخانه قشلاق و لبه‌های طبیعی هستند. با توجه به روش ترکیبی پژوهش و مشخص کردن مضامین از طریق تحلیل محتوای کیفی، تعداد ۱۲ مورد از مضامین استنباطی از مرحله اول تجزیه و تحلیل برای ادامه در روش کمی مورد بهره‌برداری و تحلیل نهایی خواهد بود. نتایج جدول ۶ و میانه نظری (عدد ۳) نیز نشان می‌دهد اختلاف معناداری وجود دارد (۰/۰۵ > p). براساس مدل در سطح اول، مضامین متغیر رقابت‌پذیری شهری اقتصادی شهر مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در مجموع میانگین: در مضامین «سرمایه‌گذاری شهری»، «رقابت‌پذیری رویدادمحور شهری»، «توسعه رقابتی کاربری‌های زمین»، «رقابت‌پذیری گردشگری شهری»، «مسکن و رقابت اقتصادی»، «رقابت در ایجاد دسترسی در شهرها» بالاتر از میانه نظری

مقدمه

رویکرد و ابعاد بازآفرینی اقتصادمنا یکی از بخش‌های حیاتی و جزء بسیار مهم فرایند بازآفرینی شهری است. تغییر در عملکرد اقتصادی شهرها و جهانی شدن بازارها، باعث تنزل و تحلیل ساختار سنتی اقتصادی شهرها شده است. شهرها باید راهی جدید برای جذب ساکنان، کارگران و کسب‌وکار پیدا کنند. این نیاز به کیفیت بالای زندگی دارد. شهرها باید جرم و جنایت را کنترل کنند و تسهیلات فرهنگی را افزایش دهند [۱]. بازآفرینی شهری به دنبال جذب و انگیزش سرمایه‌گذاری، اشتغال‌زایی و ایجاد فرصت‌های شغلی و بهبود محیط زیست در شهرها است. بازآفرینی اقتصادی موفق یک شهر دارای دو بُعد است: از یک طرف شهر علاوه بر درآمدهای داخلی باید توانایی جذب بودجه‌های خارجی را (سرمایه‌گذاری و ورود ثروت) داشته باشد [۲]. بنابراین، بازآفرینی شهری پایدار فرایند توسعه‌ای همه‌جانبه در عرصه‌های اجتماعی، اقتصادی، محیطی و کالبدی به منظور ارتقای کیفیت زندگی در محدوده‌ها و محله‌های هدف در پیوند با کل شهر است و در این تعریف کاملاً منطبق با مفهوم رقابت‌پذیری شهری است و همسو با آن حرکت می‌کند. رقابت‌پذیری اقتصادی شهرها باید به اهداف و کیفیات ملموسی منجر شود که عبارت‌اند از: ارتقای شاخص رقابت‌پذیری شهری، بهبود محیط اقتصادی شهری، هماهنگ کردن و تعامل مثبت اقتصادی با جریان جهانی مبتنی بر مجموعه‌ای از رویکردهای نظری پشتیبان به منظور بهبود شاخص رقابت‌پذیری شهری می‌شود [۳]. توصیف رقابت‌پذیری به عنوان یک توانایی برای شهر، منطقه یا کشور است و می‌توان استدلال کرد که از مهم‌ترین اهداف پایه در رقابت‌پذیری، توانمند ساختن یک شهر در زمینه حفظ، جذب و خلق دارایی و منابع باارزش و پایدار شهری و نیز توانایی فروش مجموعه‌ای از این منابع است. یکی از ویژگی‌های شاخص شرکت‌های موفق، برخورداری از قابلیت‌های رقابت‌پذیری است که بیش از هر چیز، از داشتن دیدگاه‌های جدید درباره آن نشئت می‌گیرد [۴]. رقابت‌پذیری یک موضوع مهم و محوری است که از آن به عنوان وسیله‌ای برای دستیابی به رشد اقتصادی مطلوب و توسعه پایدار یاد می‌شود. رقابت‌پذیری یک شهر به مجموعه‌ای از عوامل بستگی دارد که شامل نوع حاکمیت، ارتباطات جهانی، زیرساخت‌های اجتماعی و اقتصادی، کیفیت سرمایه‌انسانی و محیط طبیعی، محیط تجاری و قابلیت مؤسسه‌های محلی است. از سال ۱۳۹۵ مفهوم رقابت‌پذیری شهر وارد ادبیات شهرسازی و اقتصادی (توسعه) کشور شده است و هدف آن، رقابت‌پذیری شهرهای کشور به منظور تحریک رشد، توسعه اقتصاد محلی و افزایش کیفیت فضای شهری، مستلزم تشریح نظام‌مند گفتمان رقابت‌پذیری، تبیین صحیح زمینه‌های رقابت بین شهری و ارزیابی دقیق سطح رقابت‌پذیری شهرهاست. از مهم‌ترین اهداف این رویکرد می‌توان به تفکر اقتصادمنا پایدار اشاره کرد که به عنوان یک مفهوم مهم در مباحث شهرسازی و برنامه‌ریزی توسعه‌گرا، تفکر جدید و ضروری را در مورد ارائه الگوها و شاخص‌های کاربردی بازآفرینی شهرهایی که مسائل اقتصادی و محیط زیستی را دارند. طی چند دهه اخیر شهر سنندج به عنوان مرکز استان کردستان با رشد روزافزون جمعیت و مهاجرت که منجر به ساخت‌وساز و تغییرات زیاد در ساختار فضایی به‌ویژه رشد و گسترش کالبدی - فیزیکی شهر در مکان‌های نامساعد طبیعی شده است. سنندج در فرایند توسعه فیزیکی و عملکردی خود در چند دهه اخیر، رشد سریع و بی‌برنامه‌ای را پشت سر گذاشته که نتیجه آن، ایجاد و گسترش حاشیه‌نشینی، تخریب محیط زیست، فرسودگی و ناکارآمدی بافت تاریخی، شکل‌گیری سکونتگاه‌های حاشیه‌ای، ناهنجاری‌های اجتماعی، تغییر کاربری اراضی، ادغام روستاهای حاشیه به شهر، توزیع نامناسب کاربری‌ها، بی‌توجهی به توانایی‌ها و تنگناهای محیطی، ساخت‌وساز در پهنه نامن، از بین رفتن مزارع کشاورزی و باغ‌های اطراف شهر، در نظر نگرفتن ویژگی‌های طبیعی منطقه، خطرات زیست‌محیطی، عدم بهره‌برداری از اصول پایداری شهری و نظایر این‌ها بوده است. موقعیت بافت قدیم و بازار تاریخی در مرکز ثقل جغرافیایی شهر و بارگذاری پتانسیل‌های گردشگری - تفریحی به‌خصوص آبی‌در، توجه به پتانسیل رودخانه

قشلاق و لبه‌های طبیعی می‌تواند با تأکید بر تعیین عوامل و تعیین الگوها و شاخص‌ها که لزوم توجه به مسائل شهری و به‌خصوص رقابت‌پذیری اقتصاد شهری آن را ضروری ساخته است. این پژوهش ضمن مرور مفاهیم، رویکردها و نظریه‌های رقابت‌پذیری شهری و بازآفرینی شهری به ارائه الگوها، مضامین و شاخص‌های رقابت‌پذیری شهری پایدار با تأکید بر رویه اقتصادمنا در برنامه‌های مدیریتی بازآفرینی پایدار خواهد پرداخت.

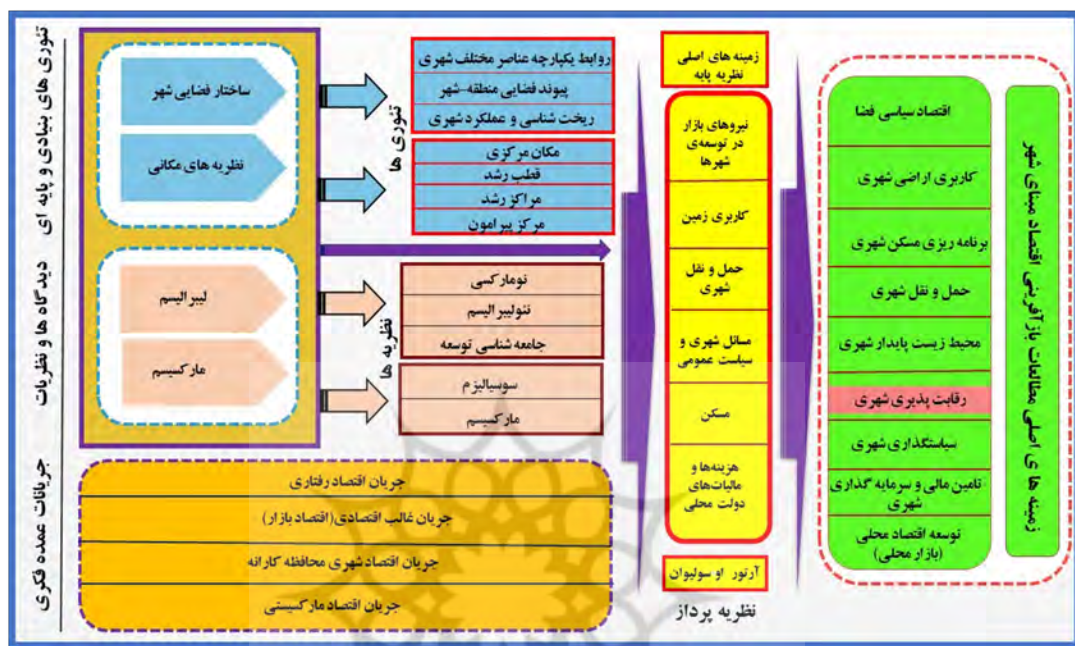
مبانی و چارچوب نظری

ابعاد و زمینه‌های بازآفرینی اقتصادمنا شهر

مرمت شهری با نگرش توسعه مجدد یا بازآفرینی اقتصادمدار در یک نگاه اجمالی به رویدادهای دهه ۱۹۸۰ می‌توان گفت که سیاست‌های نوآورانه دهه ۱۹۷۰ در دهه ۱۹۸۰ تیز تداوم داشت؛ هرچند اصلاحات اساسی بعداً صورت گرفت. طی دهه ۱۹۸۰، جریانی با جهت‌گیری دور شدن از این ایده که دولت مرکزی باید بتواند همه منابع مورد نیاز را برای پشتیبانی از سیاست مداخله فراهم کند، صورت گرفت. این رویکرد جدید با تأکید بیشتر بر نقش مشارکت همراه شد [۵]. در واقع در دهه ۱۹۸۰، سیاست بهسازی و بازآفرینی با تئولیبالیسم همراه شد. از جمله، نقش نداشتن دولت‌های محلی در اداره امور شهرها را می‌توان ذکر کرد [۶]. تجدید ساختار اقتصادی ناشی از تغییرات اقتصادی جهانی در دهه ۱۹۸۰ میلادی با انتقال فعالیت‌های صنعتی به بخش خدمات صنعت‌زدایی، موجب تحولات شگرفی در فرایند اقدامات توسعه و نوسازی شهری شد. این تجدید ساختار تولید، توحی بسیاری را که در داخل شهرها سابق به فعالیت‌های صنعتی مشغول بودند، رها شده باقی گذاشت. مناطقی همچون کارخانه‌های صنایع سنگین، کارگاه‌ها و باراندازها که از سرچشمه اصلی اشتغال محروم شده بودند، به بستر جدیدی برای بروز مسائل شهری تبدیل شدند و بازسازی مناطق قدیمی به کانون فعالیت‌های بازآفرینی شهری تبدیل شد. برای مقابله با این مضامین شهری و در تداوم تحولات جنبش توسعه و نوسازی، رویکردی جدید شکل می‌گیرد که از این پس در ادبیات توسعه شهری با واژه «بازآفرینی» همراه می‌شود [۷]. شاخه‌های دیگر اقتصاد جنبه‌های مکانی تصمیم‌گیری را نادیده می‌گیرند، اما اقتصاد شهری نه تنها در تصمیم‌گیری مکان شرکت‌ها، بلکه در خود شهرها نیز متمرکز است زیرا شهرها خود مراکز فعالیت اقتصادی هستند [۸]. بسیاری از موضوعات اقتصادی - فضایی را می‌توان در چارچوب اقتصاد شهری یا منطقه‌ای تجزیه و تحلیل کرد، زیرا برخی از پدیده‌های اقتصادی در درجه اول مناطق شهری محلی را تحت تأثیر قرار می‌دهند، در حالی که سایر موارد در مناطق بزرگ‌تر منطقه‌ای احساس می‌شوند (مک کان، ۲۰۰۱: ۳) آرتور اوسالیوان معتقد است که اقتصاد شهری به شش موضوع مرتبط تقسیم شده است: نیروهای بازار در توسعه شهرها، کاربری زمین در شهرها، حمل‌ونقل شهری، مشکلات شهری و سیاست‌های عمومی، مسکن و سیاست‌های عمومی و هزینه‌های دولت محلی و مالیات [۸]. به همین ترتیب، شامل استفاده از ابزارهای اقتصاد برای تجزیه و تحلیل مسائل شهری مانند جرم، تحصیلات، حمل‌ونقل عمومی، مسکن و امور مالی دولت محلی. به طور خاص، این یک شاخه از اقتصاد خرد است که ساختار فضایی شهری و محل زندگی خانوارها و شرکت‌ها را مطالعه می‌کند [۹]. اقتصاد شهری ریشه در نظریه‌های مکان‌یابی فون تونن، آونسو، کریستالر و لوش که روند تحلیل اقتصادی - فضایی را آغاز کرد، دارد [۱۰]. اگر استراتژی بازآفرینی شهری به بهبود زیرساخت‌های شهری، ارتقای بهره‌وری زمین شهری، کاهش هزینه اصلاح و تجمیع اراضی شهری، ارتقای مهارت نیروی کار محلی، بهبود وضعیت اشتغال، ارتقای توان مشارکت، رقابت و میزان بهره‌برداری از فناوری، اطلاعات و ارتباطات منجر شود، بازآفرینی اقتصادی، جزء مهم و حیاتی آن است. منابع مالی و سرمایه‌گذاری جدید برای ارتقای فرصت‌های توسعه درونی شهر مورد نیاز است و این آغاز رویکرد اقتصادی به بازآفرینی شهری است. به صورت کلی، می‌توان بیان کرد که شهری به لحاظ اقتصادی زنده و پویاست که در شرایط سیستمی،

کاهش اراضی بایر و رهاشده در درون شهرها، کاهش هزینه‌های اسکان جمعیت و انواع هزینه‌های شهری، کاهش مصرف انرژی و آلودگی ناشی از آن، کاهش هزینه‌های تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز شهری، رونق بخشیدن به صنعت گردشگری، ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم است [۱۲].

فرایندهای عرضه و تقاضا در آن به خوبی کار کنند و بتوانند به تغییرات مستمر اقتصاد مدرن پاسخ‌گو باشند [۱۱]. رویکرد بازآفرینی اقتصادی و ارتقای جایگاه شهرها در حیات اقتصادی کشور که می‌تواند منجر به بازآفرینی و توسعه درونی شهرها شود، به طوری که مزیت‌ها و صرفه‌های اقتصادی مرتبط را فراهم کند: ارتقای بهره‌وری از زمین و کمک به تخصیص بهینه منابع ملی،

شکل ۱. زمینه‌ها و جریان‌های اصلی نظری و فکری مطالعات بازآفرینی اقتصادمبنای شهری

استانداردهای زندگی شهروندان را افزایش می‌دهد [۱۳]. شاخص‌های رقابت‌پذیری جهانی در ۱۲ رکن رقابت‌پذیری به شرح زیر دسته‌بندی می‌شوند: ۱- نهادها؛ ۲- زیرساخت؛ ۳- ثبات اقتصاد کلان؛ ۴- بهداشت و آموزش ابتدایی (چهار رکن اول به‌مثابه الزامات اساسی در اقتصادهای عامل محور در مرکز توجه قرار می‌گیرند)؛ ۵- آموزش‌های عالی و حرفه‌ای؛ ۶- کارایی بازار کالا؛ ۷- کارایی بازار نیروی کار؛ ۸- توسعه بازار مالی؛ ۹- آمادگی تکنولوژی؛ ۱۰- اندازه بازار؛ ۱۱- شکوفایی کسب و کار و ۱۲- نوآوری (دو رکن آخر به‌مثابه ارتقادهنده کارایی در اقتصادهای کارایی‌محور در مرکز توجه قرار می‌گیرند [۱۵]. سابقه بررسی عوامل مؤثر بر رقابت‌پذیری به سال‌های دور و نظریات کلاسیک‌ها در مورد تجارت و رقابت بازمی‌گردد. مایکل پورتر به عنوان برجسته‌ترین نظریه‌پرداز رقابت‌پذیری و طبق نظریه مزیت مطلق آدام اسمیت، تقسیم کار موجب افزایش صرفه‌های ناشی از مقیاس شده و بنابراین به افزایش بهره‌وری می‌انجامد. از این رو، کشورها با تجارت آزاد می‌توانند به منافع بیشتری دست یابند. ریکاردو معتقد بود تفاوت فناوری میان صنایع و کشورهای مختلف بهره‌وری نیروی کار را افزایش می‌دهد، بنابراین حتی اگر نیروی کار در یک کشور در تولید دو کالا بهره‌وری بیشتری داشته باشد، آن کشور اگر در تولید یک کالا متخصص شود و از تولید کالای دیگر صرف نظر کند، به مزیت نسبی بالاتری دست خواهد یافت. بر اساس نظریه کلاسیک‌ها (که تجارت بر مبنای مدل هکشر-اوهلین و با دو عامل تولید نیروی کار و سرمایه صورت می‌گرفت) بازده ثابت نسبت به مقیاس و بخش‌پذیر بودن عوامل تولید زمینه را برای رقابت کامل فراهم می‌آورد. زیرساخت‌ها بومی کردن فناوری و به‌کارگیری صرفه‌های ناشی از مقیاس خارجی می‌تواند موجب تغییر مزیت نسبی کشورها شود. در نهایت اینکه در نظریه‌های نوین

با توجه به نقش بازآفرینی اقتصادمبنای شهری به طوری که شرح آن رفت، با توجه به زمینه‌های اصلی نظریه پایه و پشتیبان این پژوهش بر اساس مطالعات آرتور او سولیان (۲۰۰۳) که معتقد است که اقتصاد شهری به شش موضوع مرتبط تقسیم شده است: نیروهای بازار در توسعه شهرها، کاربری زمین در شهرها، حمل و نقل شهری، مشکلات شهری و سیاست‌های عمومی، مسکن و سیاست‌های عمومی و هزینه‌های دولت محلی و مالیات؛ ضروری است که زمینه‌ها و ابعاد مؤثر بر بازآفرینی اقتصادمبنای شهر تبیین شود و زمینه‌های اصلی مطالعاتی اقتصاد شهری به عنوان پارادایم حاکم بر مطالعات اقتصادی شهر از دیدگاه شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای تعیین شود. در این بخش در پاسخ به نیاز پژوهش و با توجه به جمع‌بندی تئوری‌های بنیادی و پایه‌ای و نظریه‌ها، مکاتب و جریان‌های فکری تأثیرگذار بر بازآفرینی اقتصادی شهری انجام گرفته است. شکل ۱ نمای شماتیک حاکم بر زمینه‌ها، ابعاد و جریان‌های اصلی نظری و فکری مطالعات بازآفرینی اقتصادمبنای شهری در چارچوب نظری به منظور دست‌یابی به الگوها، مفاهیم، شاخص‌ها و مضامین رویکرد اقتصادمبنای به‌خصوص بعد رقابت‌پذیری شهری که مورد بررسی این پژوهش است را نشان می‌دهد.

رقابت‌پذیری شهری

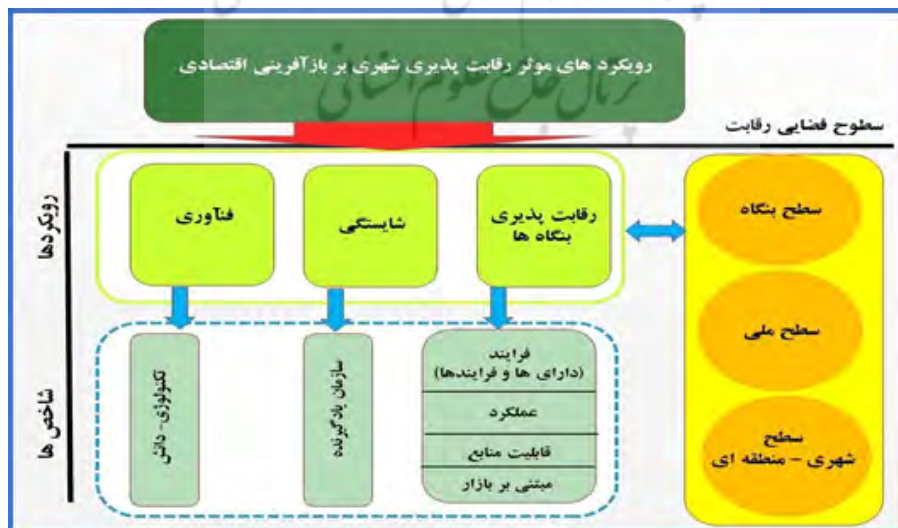
رقابت‌پذیری شهری، توانایی یک شهر در تولید و ایجاد بازار برای تولیدات (کالاها و خدمات) با ارزش مناسب (نه الزاماً با کمترین قیمت) در رقابت با تولیدات رقابتی سایر مناطق شهری است. رقابت‌پذیری شهری به ویژگی‌های اقتصاد شهری گفته می‌شود که ضمن تولید خدمات و محصولات بازارش برای شهروندان خود، از اقتصاد مبتنی بر صادرات پشتیبانی می‌کند و کیفیت و

دانسته می‌شوند که در مراحل اولیه رشد و توسعه خود، به نابسامانی‌هایی دچار شده‌اند و برای اینکه بتوانند از نظام‌های متنوع اقتصادی و اجتماعی و غیره بهره ببرند، باید از طریق راه‌حل‌های خلاقانه به مجرای متعارف توسعه شهری هدایت شوند [۲۳].

رویکردهای رقابت‌پذیری شهری

در دو دهه اخیر شاهد دو مکتب فکری متفاوت در زمینه رقابت‌پذیری بوده‌ایم: رویکردهای مبتنی بر فناوری و رویکرد مبتنی بر شایستگی. بر مبنای رویکرد اول، فناوری اساس رقابت‌پذیری است، در حالی که مبنای رویکرد دوم، سازمان یادگیرنده است که بر قوت‌ها برای ماندگاری از طریق الگوبرداری و نیز پیش‌بینی و پاسخ‌گویی اثربخش به تغییرات تأکید می‌شود [۲۴]. رویکرد سوم رقابت‌پذیری بنگاه‌ها است که تقریباً بیان مفاهیم گفته شده به شکلی دیگر است. در این دیدگاه سه رویکرد شامل رویکرد دارایی فرایند - عملکرد، رویکرد مبتنی بر قابلیت با منابع، رویکرد مبتنی بر بازار مورد بررسی قرار می‌گیرد. در رویکرد اول و به عقیده بر کلی و موما، رقابت‌پذیری شامل ترکیبی از دارایی‌ها و فرایندهاست. به بیان دیگر، دارایی‌ها می‌توانند از طبیعت جذب شده یا ایجاد شوند و فرایندها هم وظیفه تبدیل آن‌ها به محصول نهایی را برای عرضه به مشتری دارند و پرگلی و همکاری چارچوبی را متشکل از سه عنصر پتانسیل رقابتی، فرایندهای رقابتی و عملکرد رقابتی برای بررسی رقابت‌پذیری در یک بنگاه معرفی می‌کنند [۲۵]. در رویکرد دوم نیز به اهمیت مزیت رقابتی ناشی از قابلیت‌های منابع یک شرکت تأکید شده است که منظور از منابع هم تمام نهادهای مالی، فناوریانه، انسانی و سازمانی است. در واقع، منابع پایه‌ای برای ایجاد شایستگی فراهم می‌کنند و در واقع شایستگی یک بنگاه از یک یا ترکیبی از منابع بنگاه به وجود می‌آید و خود پایه‌ای برای ایجاد مزیت رقابتی ارائه می‌کنند. در دیدگاه مبتنی بر قابلیت، توسعه بلندمدت شایستگی‌های یک بنگاه، نقطه شروع توسعه استراتژی‌ها را شکل می‌دهند و در حقیقت این رویکرد بر منابع داخلی شرکت به عنوان منابع بالقوه مزیت رقابتی تأکید دارد [۲۵]. رویکرد سوم که مبتنی بر بازار است، به منظور به دست آوردن مزیت رقابتی پایدار، بنگاه‌ها باید مشتری‌گرا و یا بازارگرا، نوآور و کارآفرین بوده و نیز گرایش به یادگیری داشته باشند که براساس این مفهوم، گرایش به بازار، مبنی مهم برای به دست آوردن مزیت رقابتی و حتی مزیت رقابتی پایدار به حساب می‌آید [۲۵].

تجارت توجه به مفهوم مزیت رقابتی معطوف شده است. در این نظریه‌ها مزیت رقابتی به وضعیتی گفته می‌شود که در آن بنگاه‌ها می‌توانند با به‌کارگیری روش‌های برتر و کارآتر محصولات باکیفیت عرضه کنند و در رقابت با سایر بنگاه‌ها به سود بیشتری دست یابند [۱۶]. فرض نظریه مزیت نسبی ریکاردو و هکشر - اولهین این است که تجارت بر پایه تفاوت ظرفیت‌های خدادادی اتفاق می‌افتد [۱۷]. دیدگاه نئوکلاسیک، عوامل مؤثر بر رقابت‌پذیری را سرمایه‌گذاری، شرایط درونی، فناوری برون‌زا و سرمایه انسانی می‌داند [۱۸]. نظریه رشد اقتصادی درون‌زا، همان نظریه رشد جدید است که بر اساس آن، انباشت دانش، بازده‌های فزاینده ایجاد می‌کند. شرکت‌ها برای دستیابی به امتیازهای انحصاری می‌توانند دانش را برای خود نگه دارند و دولت‌ها باید از تعامل بین دانش در حال انتشار و حقوق و دارایی‌های فکری حمایت کنند. همچنین، این نظریه برای سرمایه انسانی و نیروی کار ماهر محلی نیز اهمیت زیادی قائل است [۱۹]. در مکتب اقتصادی گینزی، نحوه مصرف شتاب‌دهنده‌های سرمایه‌گذاری و تقاضای صادرات، محرک‌های سیستم در تولید و مبادله میان مناطق هستند [۲۰]. ریشه‌های نظری رقابت‌پذیری شهری را می‌توان در دو جنبه اصلی علم اقتصاد دنبال کرد: تجارت و رقابت. با این وجود، تئوری تأکید زیادی بر تحلیل کشورها در مقایسه با شهرها دارد، ولی در این اواخر علاقه اندیشمندان به سطح شهری انتقال یافته است، زیرا شهرها سرمایه‌هایی دارند که با سرمایه‌های کشورها متفاوت است. در فرایند رقابت و توسعه شهرها، رقابت‌پذیری شهری به مقایسه توانایی یک شهر در ارتقای مزیت‌های اقتصادی بیرونی و کارایی سازمانی درونی ... برای جذب و کنترل کردن و تبدیل منابع و همچنین، به کار گرفتن و غلبه بر بازار و در نتیجه خلق ثروت بیشتر به روشی سریع‌تر و بهتر و فراهم کردن رفاه کافی برای شهروندان می‌پردازد [۲۱]. رقابت‌پذیری را به عنوان توان افزایش درآمدها با سرعتی برابر با رقبا و ایجاد سرمایه‌های ضروری جهت روبرویی با آن‌ها در آینده تعریف می‌کند [۲۲]. از سال ۱۳۹۵ این مفهوم وارد ادبیات شهرسازی و اقتصادی (توسعه) کشور شده است و هدف آن، رقابت‌پذیری شهرهای کشور به منظور تحریک رشد، توسعه اقتصاد محلی و افزایش کیفیت فضای شهری، مستلزم تشریح نظام‌مند گفتمان رقابت‌پذیری، تبیین صحیح زمینه‌های رقابت بین شهری و ارزیابی دقیق سطح رقابت‌پذیری شهرهاست؛ به طوری که بدون شناخت اصولی و بررسی ضعف‌ها و قوت‌های شهرها نمی‌توان گامی برای اتخاذ و تدوین سیاست‌های راهبردی جهت ارتقای سطح رقابت‌پذیری آن‌ها برداشت. در ادبیات مرتبط، شهرهای جدید، هویت‌هایی

شکل ۲. رویکردهای مؤثر رقابت‌پذیری شهری بر باز آفرینی اقتصادی

پیشینه پژوهش

راهکارهای ارتقای مکان معماری را به‌منابۀ مقصد گردشگری و جذب سرمایه‌های خارجی ارزیابی کرده‌اند. پنگی و همکاران (۲۰۱۷) در کتاب شبکه شهرها در مسیر جاده ابریشم: رقابت‌پذیری شهری جهانی گزارش ۲۰۱۷، گزارشی جامع از وضعیت رقابت‌پذیری شهرهای مسیر جاده ابریشم ارائه داده‌اند. سیمون انهالت (۲۰۰۷) در کتاب هویت رقابتی، مبانی هویتی و ابعاد فرهنگی، اجتماعی، ورزشی و رویدادهای شهری و محیطی را در رقابت‌پذیری شهری و منطقه‌ای ارائه کرده است. وی در این کتاب بر مشارکت مردم، گردشگری شهری و منطقه‌ای، وجهه شهر و منطقه در تصویر ذهنی مردم تأکید دارد. پورتر (۲۰۰۰) در کتاب موقعیت، رقابت و توسعه اقتصادی: خوشه‌های محلی در اقتصاد جهانی، مبانی، ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی و گردشگری شهری را به همراه تجارب مفیدی از شهرهای موفق در برندسازی شهری از سرتاسر جهان ارائه کرده است. از جمله پروژه‌های تجربی و اجرایی مورد بررسی می‌توان به بارانگورو-سیدنی (۲۰۱۲) مهم‌ترین پروژه نوسازی اسکله است در سیدنی طی دهه‌ها اتفاق می‌افتد و تبدیل به یک فضای نادیده گرفته می‌شود و منطقه صعب‌العبور شهر به یک پویا فرهنگی، مسکونی، مرکز تجاری و خرده‌فروشی از سه متمایز اما بهم‌پیوسته تشکیل شده است. مرکز مدنی حوزه مرکزی بارانگورو مسکونی و استفاده‌های تجاری با شهروندی و تفریحی فضاهایی که ۷/۲۴٪ پرنجب‌وجوش و ترکیبی جهت رقابت‌پذیری شهری ایجاد می‌کنند. شیا وو (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «پیوند بازآفرینی شغل-رقابت در میان کاربری‌های زمین در یک شهر چین»، برای اجرای بازآفرینی زمین بر اساس توسعه زمین رقابت‌اراضی را پیشنهاد می‌کند و نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد این امکان برای بازآفرینی زمین از طریق رقابت‌پذیری محیا است. رقابت‌پذیری کاربری زمین نه تنها تغییر کاربری زمین را ترویج می‌کند، بلکه منعکس‌کننده تعارض‌ها بین کاربری‌های مختلف اراضی است.

در بررسی پیشینه نظری و مطالعاتی خارجی و داخلی رقابت‌پذیری در بازآفرینی اقتصادی شهر با تأکید بر جنبه‌های صرفاً مبنایی، ابعاد، تجارب و راهبردهای نظری و کلیات رقابت‌پذیری شهری را برای نگاه‌های رقابتی، تأثیر رکورد سرمایه‌گذاری، بهره‌وری اقتصادی، قدرت اقتصادی پرداخته شده است. در مقابل در این پژوهش تلاش شده است با توجه به ماهیت محدوده‌های مورد مطالعه در شهر سنجند و سعی در پر کردن خلأ تبدیل مفاهیم نظری به سیاست و برنامه‌های اجرایی خواهد بود. ضمن مرور رویکردها با توجه و تأکید بر تفکر غالب و روند مطالعاتی و اجرایی در سطح مراکز پژوهشی و برنامه‌ها، پروژه‌ها و سیاست‌های اجرایی به‌روز مورد توجه مدیران شهری، توسعه‌گران فعال برنامه‌های شهری و اقتصادی در سطح جهانی و منطقه‌ای با ارائه الگوها-مضامین در مسیر تبدیل به سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی مؤثر بر رقابت‌پذیری شهری با تأکید بر رویه اقتصادمبنا جهت تعریف برنامه‌های کاربردی و تعیین و اولویت پروژه‌های بازآفرینی اجرایی مسئولان دولتی، ذی‌نفعان و بازیگران متعدد شهری تأثیرگذار باشد.

مواد و روش‌ها

محدوده مورد مطالعه

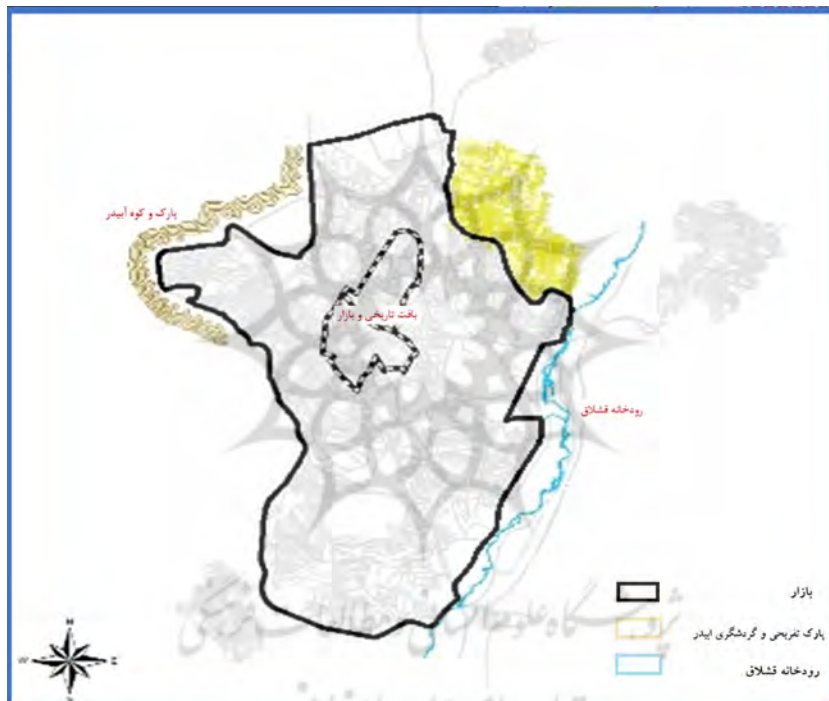
شهر سنجند مرکز و بزرگ‌ترین شهر استان کردستان در غرب ایران است و بر اساس سرشماری ۱۳۹۵ جمعیت آن ۴۴۴،۰۶۹ نفر است. شهر سنجند دچار فرسودگی عملکردی از نظر بازدهی کم اقتصادی و مشکلات زیست‌محیطی است. با توجه به عدم شکل‌گیری کامل روابط اقتصادی و در نتیجه، عدم سرمایه‌گذاری متناسب با امکانات و قابلیت‌های منطقه، صنایع بیشتر به صورت صنایع کوچک، کارگاهی و خانگی است و نقش خدماتی - بازرگانی شهرها قوی‌تر از نقش تولیدی - صنعتی آن‌هاست که به تبع آن، اقتصاد شهر با مشکلات فراوان روبه‌روست که از جمله بیکاری و فقر فراگیر، بهره‌وری پایین و درآمد بسیار ناچیز خانوارهای شهری و وضعیت نامطلوب اقتصادی جامعه شهری است و این در حالی است که مهاجرت انبوه روستائیان به

از آنجا که نخستین بار مفهوم رقابت‌پذیری در بخش‌های صنعتی و تجاری مورد استفاده قرار گرفت، برخی از نویسندگان مفهوم رقابت‌پذیری شهری را برای بنگاه‌های رقابتی، بیشتر در بهره‌وری و سود آن مفهوم‌سازی می‌کنند. یک جنبه حیاتی برای رقابت‌پذیری، تولید کالا و خدمات برای بازارهای بین‌المللی است که درآمدها و رقابت‌پذیری در بلندمدت و میان‌مدت توسعه می‌دهد [۲۶]. اقتصاددان‌های پیشگام همچون پاول کروگمن (۱۹۹۹) با انتقاد شدید از سبک کنونی برای ارتقای رقابت‌پذیری [۲۷]. در مقابل، پورتر (۱۹۹۸) معتقد است که تنها مفهوم معنادار رقابت‌پذیری در سطح ملی، بهره‌وری ملی است [۲۸]. کاماگنی (۲۰۰۲) به این نکته اشاره دارد که شهرها می‌توانند مشکلات زیادی همچون رکود سرمایه‌گذاری، مهاجرت، کاهش درآمد سرانه و افزایش بیکاری داشته باشند. بنابراین شهرها، مناطق و کشورها می‌توانند با یکدیگر رقابت کنند [۲۵]. جیانگ و شن (۲۰۱۰) همچنین شن (۲۰۰۶) تأیید کردند که رقابت‌پذیری بنگاه‌ها و محیط‌های عملیاتی عوامل مهم تعیین‌کننده رقابت‌پذیری شهرها هستند. لندری (۲۰۰۰) اظهار داشت که حیات شهری منبع جدید رقابت‌پذیری شهری است. جیانگ و شن (۲۰۱۰)، پیلولت (۲۰۱۸) و شن (۲۰۰۵) تأکید کردند که مفهوم رقابت‌پذیری شهری ارتباط نزدیکی با حکمروایی شهری دارد. امروزه، بهره‌وری اقتصادی، زیرساخت‌های دانشی و سرمایه اجتماعی ابعادی حیاتی هستند که فضاهای شهر را برای اقتصاد دانش آماده می‌کنند [۲۹]. اسکات (Scott) رقابت‌پذیری را به عنوان توان افزایش درآمدها با سرعتی برابر با رقبا و ایجاد سرمایه‌های ضروری جهت روبرویی با آن‌ها در آینده تعریف می‌کند [۳۰]. باکلی (Buckely) معتقد است رقابت‌پذیری شامل کارایی (دستیابی به اهداف با حداقل هزینه) و توانایی (داشتن اهداف صحیح) بوده و انتخاب اهداف مناسب از اهمیت بسیاری برخوردار است [۳۲]. طبق تعریف مارتز (Murths)، رقابت‌پذیری معادل قدرت اقتصادی یک واحد در مقابل رقبایش در بازاری است که به‌احتی کالاها، خدمات، مهارت‌ها و ایده‌ها فراتر از مرزهای جغرافیایی عرضه می‌شود [۳۲]. دی کروز و راگمن (D'cruz & Rugman) معتقدند که رقابت‌پذیری در سطح شرکت را می‌توان به صورت توان شرکت در طراحی، تولید و یا ارائه محصولاتی که در مقابل محصولات رقبا دارای قیمتی کمتر یا کیفیتی بالاتر در مقابل هزینه‌ای برابر باشد، تعریف کرد [۳۳]. رقابت‌پذیری از دیدگاه انجمن رقابت‌پذیری آمریکا (Us council on competitiveness) به این شرح است: رقابت‌پذیری به معنای توانایی در افزایش تولید از طریق خلق کالاها و خدماتی با سطح بالا است که بتواند پاسخ مناسبی به معیارهای بازار جهانی ارائه دهد [۳۴]. مولایی و بهزادفر (۱۳۹۸) در مقاله «تبیین ابعاد و ظرفیت‌های رقابت‌پذیری هویتی شهری با رویکرد زمینه‌گرا در شهرهای ایران» بر مبانی و اصول رقابت‌پذیری شهری هویت‌محور تأکید داشته‌اند. شکوهی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری کردستان بر پایه هویت رقابت‌پذیری منطقه‌ای با استفاده از تکنیک متاسوات»، جایگاه گردشگری استان کردستان را در رقابت منطقه‌ای بررسی کرده و مهم‌ترین منابع و قابلیت‌های گردشگری با ویژگی وی. آی. آر. او و عوامل کلان مؤثر بر گردشگری کردستان را شناسایی کرده‌اند. نصیری و همکاران (۱۳۹۶) در کتابی با عنوان رقابت‌پذیری شهری از دریچه علوم اقتصادی، مبانی، ابعاد، تجارب و راهبردهای رقابت‌پذیری شهری را بررسی کرده‌اند. نظم‌فر و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود با عنوان «بررسی وضعیت رقابت‌پذیری اقتصادی شهرهای ایران» به رتبه‌بندی استان‌های کشور از لحاظ برخورداری از شاخص‌های رقابت‌پذیری توجه داشته است. شریف‌زادگان و ندایی طوسی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «سنجش مناسبت به‌کارگیری مؤلفه‌های رقابت‌پذیری توسعه منطقه‌ای در ایران»، رقابت‌پذیری منطقه‌ای و الزامات آن و مقایسه رقابت‌پذیری استان‌های ۳۱ گانه ایران را بررسی کرده‌اند. مطلبی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «خوانشی از جایگاه و نقش برندسازی معماری در رقابت‌پذیری شهری در شهرهای جهانی»، معماری و برندینگ شهری و

سال‌های اخیر این جریان سرمایه‌گذاری در شهر سنندج نیز آغاز شده است که مجموعه‌های زیادی نظیر شهرسازی فامیلی لند، مجتمع تجاری پانتا آبی‌در، پارک تفریحی آبی‌در، بازار و مجموعه هم‌پیوند آن، پتانسیل توسعه محور رودخانه قشلاق از جمله این نوع پروژه‌ها محسوب می‌شوند. بنابراین، به نظر می‌رسد که این جریان غالب توسعه‌ای و گستره اثرات آن، به‌ویژه بر اقتصاد محلی، نیاز به مطالعات بیشتری دارد. در واقع، با سنجش میزان موفقیت پروژه‌های کنونی در تحقق توسعه اقتصاد محلی، علاوه بر یافتن قوت‌ها و ضعف‌های آن‌ها برای عرضه برنامه‌های اصلاحی، می‌توان گامی به سوی رقابت‌پذیری شهری برداشت. موفقیت بافت قدیم و بازار تاریخی در مرکز نقل جغرافیایی شهر و بارگذاری پتانسیل‌های گردشگری-تفریحی به‌خصوص آبی‌در، توجه به پتانسیل رودخانه قشلاق و لبه‌های طبیعی می‌تواند بر رقابت‌پذیری شهری و در بازآفرینی اقتصادی شهر مؤثر واقع شود.

شهرها از یکسو و فقر و وضعیت نامطلوب اقتصادی اقشار ضعیف جامعه شهری تبلور خود را در پدیده حاشیه‌نشینی و بافت‌های فرسوده می‌یابد. همچنین، سیل عظیم مشاغل غیر رسمی مانند دستفروشان و میوه‌فروشان حاشیه خیابان‌ها و میدانی اصلی شهر، ضعف وجود مراکز تفریحی و پارک‌ها؛ عدم رونق پارک تفریحی و گردشگری کوه آبی‌در به عنوان نشانه کلان و شاخص شهری سنندج، عدم عملکرد مناسب بازار سنتی به عنوان هویت تاریخی و خیابان‌های اصلی که در واقع قلب تپنده، مرکز مبادلات و تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی منطقه هستند. همچنین زون عظیمی از کارگاه‌ها و کارخانه‌های شهر سنندج از جمله رنگرزی، نساجی و تعداد زیاد دیگری از کارخانه‌ها در محدوده بلافاصله رودخانه قشلاق به عنوان لبه طبیعی واقع شده‌اند، که بیشتر آن‌ها فاقد سیستم تصفیه فاضلاب و دفع زباله مناسب هستند و جدا از مخدوش کردن چهره شهر، اثرات بسیار نامطلوب زیست‌محیطی و از بین بردن پتانسیل ثروت‌زایی طبیعی رودخانه است. در

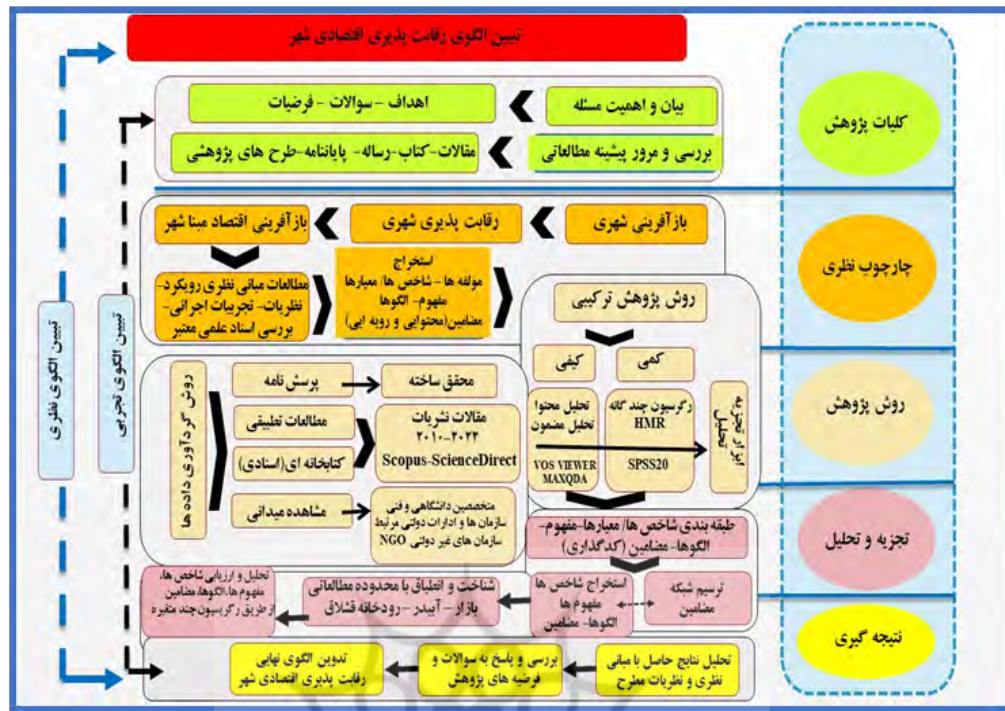

شکل ۳. موقعیت رودخانه قشلاق، بازار و پارک آبی‌در در شهر سنندج

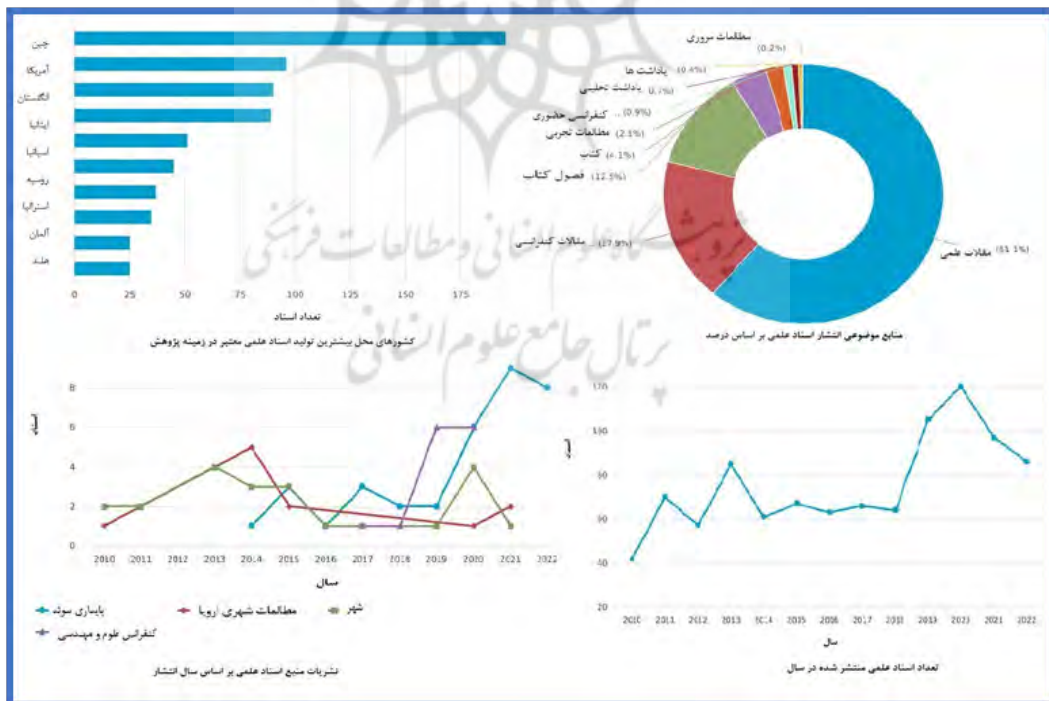
نشریات ScienceDirect و Scopus در مجموع ۶۲۳ سند حاوی یکی از کلیدواژه‌های رقابت‌پذیری شهری، بازآفرینی اقتصادی در این پایگاه‌های علمی مورد بررسی و مطالعه اولیه قرار گرفته است. همچنین، جامعه آماری ۷۶ نفر از طریق نمونه‌گیری تصادفی در دسترس شامل سازمان‌ها و نهادهای دخیل در امر بازآفرینی شهری و تأثیرگذار بر اقتصاد شهری و همچنین، نهادهای مردمی و خصوصی شهر سنندج در ارتباط با مناطق انتخابی به عنوان نمونه‌های مورد مطالعه شامل پارک تفریحی و گردشگری کوه آبی‌در به عنوان نشانه کلان و شاخص شهری، بازار سنتی به عنوان هویت تاریخی، رودخانه قشلاق و لبه‌های طبیعی تعیین شده است.

روش پژوهش

ماهیت روش‌شناسی پژوهش حاضر بر اساس نتیجه از نوع توسعه‌ای و بر اساس ماهیت، هدف و روش، از جنس ترکیبی به صورت توصیفی-تحلیلی است. با توجه به مسئله پژوهش حاضر که ضمن بررسی استنادی، شاخص و معیارها، مفاهیم و الگوهای مستخرج از بخش مبانی نظری از طریق تحلیل محتوا و تکنیک تحلیل کیفی (تحلیل مضمون) و بررسی وضع موجود محدوده مورد مطالعه با روش رگرسیون چندگانه در محور اصلی پژوهش با استفاده از تحلیل داده‌های محتوای و کدگذاری، نرم‌افزار کتابشناختی (VOSviewer) و نرم‌افزاری (SPSS۲۰) در عنوان، چکیده، کلیدواژه، متن و نتایج مقالات که به زبان انگلیسی در ژورنال‌های معتبر شامل مقاله یا مقاله مروری چاپ شده در

شکل ۴. ساختار و فرایند مطالعاتی، اجرایی و تحلیلی پژوهش

شکل ۵. تعداد اسناد در سال، نشریات منبع، منابع موضوعی انتشار، کشورهای محل تولید اسناد پژوهش

متحدۀ آمریکا با ۹۰ مقاله اختصاص دارد (شکل ۵).

یافته‌ها و بحث

مرحله اول: بخش کیفی

این پژوهش در ابتدا به منظور تدقیق چارچوب مفهومی، از مطالعات استادی شامل کتاب‌ها، مقالات معتبر علمی جهانی به جست‌وجوی و بررسی پیشینه پژوهشی در پایگاه استنادی ScienceDirect و Scopus در بازه زمانی ۱۲ ساله (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۲) با عبارت اقتصادی شهری و رقابت‌پذیری شهری (Urban competitiveness & urban economic) در عنوان، چکیده، کلیدواژه، متن و نتایج مقالات که به زبان انگلیسی در ژورنال‌های معتبر شامل مقاله یا مقاله مروری چاپ شده‌اند، است. نتایج بیانگر این است که (ScienceDirect) ۳۱۱ سند و (Scopus) با ۳۱۲ سند در مجموع ۶۲۳ سند علمی معتبر حاوی یکی از کلیدواژه‌های رقابت‌پذیری شهری، بازآفرینی اقتصادی در این پایگاه‌های علمی مورد بررسی و مطالعه اولیه قرار گرفته است.

در نهایت با بررسی مقالات؛ تعداد ۱۵ مقاله علمی معتبر که بیشترین ارتباط موضوعی و محتوایی را با عنوان پژوهش و مقاله حاضر داشتند، مورد تجزیه و تحلیل نهایی قرار گرفتند. بیشترین تعداد مقالات و اسناد علمی منتشرشده در این بازه مربوط به سال ۲۰۲۱ و مرتبط به مقالاتی از نوع پژوهشی با ۶۱،۱ است، نشریات Sustainability Switzerland بیشترین اسناد علمی بر اساس سال انتشار در زمینه بازآفرینی و رقابت‌پذیری شهری است. بیشترین تعداد مقالات در این زمینه موضوعی به لحاظ قلمروی جغرافیایی به آمریکا با ۲۰۲ مقاله و پس از آن به انگلستان با ۹۶ و ایالات

کدگذاری

این پژوهش به روش کیفی و با استراتژی تحلیل مضمون براون و کلارک (۲۰۰۶) انجام شده است که هدف آن، درک و استخراج معانی ذاتی موجود محتوایی اسناد علمی و صاحب‌نظران در سراسر جهان حول موضوع رقابت‌پذیری شهری است. تحلیل مضمون روشی برای شناخت تحلیل و گزارش الگوهای متن است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌های غنی و تحلیلی داده‌های متن است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌های غنی و تحلیلی تبدیل می‌کند (خنیفر و مسلمی، ۱۳۹۷). در تجزیه و تحلیل کیفی با کمک کدگذاری به تحلیل محتوا ۱۵ سند علمی معتبر که بیشترین ارتباط موضوعی را با متغیر مستقل پژوهش داشته‌اند، پرداخته شد. با بررسی نتایج پژوهش‌های انجام‌شده شاخص/معیارها (کدها) و مضامین مطابق جدول ۱ مشخص شد.

بر اساس تحلیل و بررسی محتوایی و کیفی جدول ۱ کدگذاری انجام شده و نتایج نشان‌دهنده ۵۵ معیار/شاخص، ۱۲ مضامین (محتوایی) و روبه‌ای) و ۵ مؤلفه اصلی «اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی، سیاسی و مدیریتی، کالبدی» است. نتایج تحلیل ثانویه و مستخرج از کدگذاری اولیه در جدول ۲ بررسی شده است.

جدول ۱. کدگذاری حاصل از بررسی متن نتایج اسناد علمی مورد بررسی

نتایج	معیار/شاخص (کدها)	پژوهشگر
عملکرد نوآورانه کلان‌شهرها رقابت‌پذیری آن‌ها را افزایش می‌دهد. با این وجود، نقش تعدیل‌کننده USOs در رابطه بین نوآوری و رقابت‌پذیری کلان‌شهر، مثبت اما ناچیز است.	نوآوری شهری، بهبود رقابت شهری، ایجاد اشتغال	Christian Corsi Antonio Prencipe (2016)
مهم‌ترین عوامل محیط خارجی مؤثر بر رقابت‌پذیری گردشگری شهر عبارت‌اند از: وضعیت اقامتگاه، سیاست پولی دولت، سیستم آموزشی. عوامل محیطی داخلی مانند آژانس‌های مسافرتی، تئاتر، باغ وحش بیشترین اهمیت را دارند. برای ارزیابی بیشتر، معیارهای کمی عوامل رقابتی گردشگری شهر تحلیل شده باید به منظور محاسبه شاخص رقابت‌پذیری گردشگری شهر انتخاب شوند.	آثار تاریخی، سیاست پولی دولت، آژانس‌های مسافرتی، مقاصد رقابت‌پذیر گردشگری	Akvile Cibinskiene & Gabriele Snieskiene (2015)
معیار رقابتی شهرهای اروپایی به عنوان مکان برای کسب‌وکارها و از نظر توانایی آن‌ها برای جذب سرمایه است. رقابت شهری یک موضوع پیچیده و چندبعدی است، بنابراین مقیاس اندازه‌گیری بر اساس یک شاخص ترکیبی به نام شاخص رقابت شهری (UCI) ایجاد شده است.	کارایی و نوآوری، تولید دانش، فناوری اطلاعات، کسب‌وکار، جذب سرمایه	Lucía Sáez & Iñaki Periañez (2015)
روند پراکندگی شهری در کلان‌شهرهای اصلی مالزی بدون وقفه ادامه یافته است، به طوری که بیشتر پیشرفت‌های جدید در حاشیه قرار دارند. این تحولات پیامدهایی بر تحولات اجتماعی-اقتصادی و جنبه‌های فرهنگی شهرهای مالزی دارد. این تأثیرات، از جمله فرار افراد حاشیه‌نشین اقتصادی به حومه شهر و کاهش جنبه‌های فرهنگی شهر در این مقاله تحلیل می‌شوند.	گسترش شهری، رقابتی شدن شهرها، پراکندگی شهری، حاشیه‌نشین اقتصادی، کاهش جنبه‌های فرهنگی	Jamalunlaili Abdullah (2012)
نقش فزاینده کارآفرینی برای پایداری و رقابت‌پذیری یک اقتصاد، این مقاله ویژگی‌های اصلی کارآفرینان در رومانی را از دیدگاه‌های جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی، سن، مهارت‌های کاری، تحصیلات، جنسیت مناطق شهری و روستایی، درآمد برجسته می‌کند.	کارآفرینی، مکانیسم‌های اقتصادی و مالی	Sylvette Puissant & Claude Lacour (2011)
قیمت مسکن در نواحی محلی بر نوعی رقابت‌پذیری اقتصادی تأثیر می‌گذارد. در مجموع، اگرچه شواهد نشان می‌دهد برنامه نوسازی بازار مسکن دولت بریتانیا به موفقیت‌هایی در تقویت مجدد بازار مسکن محلی منجر شده است.	نوسازی مسکن، قیمت مسکن، رقابت اقتصادی، بازار مسکن	Xin Liu (2010)
روند تغییر کاربری اراضی در حاشیه شهری اشاره دارد که به شکل گسترش نامنظم به خود می‌گیرد. برنامه‌های رقابت‌پذیری تمایلات توسعه ناپایدار را تشدید می‌کند و چشم‌انداز رشد آینده را به خطر می‌اندازد.	پویایی شهری، رقابت در سطح محلی، سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی، رویدادهای شهری	Chorianopoulos T. Pagonis S. Koukoulas S. Drymonit (2010)

پژوهشگر	معیار/شاخص (کدها)	نتایج
CarmelaGargiuloaSabrin&S-gamb ati(2022)	جذابیت مناطق تاریخی شهری، پیاده‌راه، توسعه مجدد نواحی تاریخی	نقش تحرک پویا را به عنوان وسیله‌ای برای بازآفرینی شهری در مراکز تاریخی شهرها و ارتقای تحرک پویا مزایای قابل توجهی را برای طیف گسترده‌ای از جنبه‌های مرتبط با کیفیت زندگی فراهم می‌کند. در عین حال، امکان ارزش‌گذاری ارزش فرهنگی، منظر، تاریخی و معماری قلمرو را فراهم می‌کند. چندی بعدی بودن بازآفرینی شهری این امکان را فراهم کرده است که پیاده‌روی و کیفیت مسیرها در نظر گرفته شود
AudTennøFrants&Gundersen-Kjersti &VisnesØksenholt(2022)	ساختار شهری، فاصله رفت و آمد شهری، رقابت بین شهرهای کوچک و متوسط	شهرهای کوچک و متوسط با هدف بهبود رقابت حالت‌های پایدار در مقابل خودروی شخصی می‌توانند از همان توصیه‌های شهرهای بزرگ‌تر پیروی کنند - هدایت توسعه شهری جدید به بخش‌های مرکزی شهرها و اجتناب از توسعه جدید در مناطق بیرونی.
ZhendongYang(2021)	تراکم شهری، اکوسیستم شهری، توسعه اقتصادی،	یک سیستم شاخص جامع تر و علمی‌تر برای رقابت‌پذیری تراکم شهری رودخانه‌ی یانگ تسه از منظر یک ساختار سیستم اقتصادی-اجتماعی مبتنی بر اکوسیستم ایجاد کند و وضعیت توسعه اقتصادی فعلی هشت شهر در امتداد رودخانه‌ی یانگ تسه را تحلیل کند
XiaWu et all(2020)	توسعه مجدد زمین، رقابت زمین، توسعه خودبه‌خود، بازآفرینی زمین	برای اجرای بازآفرینی زمین بر اساس توسعه زمین و رقابت اراضی پیشنهاد می‌کند و نتایج آن نشان می‌دهد این رویکرد برای بازآفرینی زمین مناسب است. رقابت کاربری زمین نه تنها اساس تبدیل زمین را تشکیل می‌دهد، بلکه منعکس‌کننده تعارض‌ها بین کاربری‌های مختلف زمین است
HuanZhanga&Zhirun-Geng&RunshengYin&Wei Zhangd(2020)	رقابت‌پذیری توسعه سبز، رقابت کیفیت محیط زیست شهری، رقابت‌پذیری سرمایه‌گذاری سبز	ابتدا یک سیستم شاخص رقابتی توسعه سبز را از پنج جنبه ایجاد می‌کند، یعنی رقابت‌پذیری رشد با کیفیت سبز، حفاظت از منابع و کاهش انتشار، کیفیت محیط زیست بوم شهری، سبک زندگی سبز و سرمایه‌گذاری سبز. سپس سطح رقابت‌پذیری توسعه سبز ۳۰ استان و شهرداری نمونه را اندازه‌گیری می‌کند
MichaelMcGreevy et all(2019)	رقابت اقتصادی جهانی، زیست‌محیطی، ارتقای سلامت عمومی	پارادایم شهر رقابتی با الهام از نئولیبرال فرصت‌هایی را برای پیشرفت سلامت در توسعه شهری فراهم می‌کند. با این حال، زمانی که توسط اهداف بهره‌وری و/یا قابلیت زندگی هدایت می‌شود
FrantsGundersen&OveLange-landa&rgenAarhaug(2017)	حمل‌ونقل شهری، موقعیت مکانی، دسترسی، جذابیت و رقابت‌پذیری	یک سیستم حمل‌ونقل کارآمد احتمالاً برای جذاب کردن بخش‌های خاصی از شهر برای صنایع خاص ضروری است، اما کافی نیست. چندین عامل مکان دیگر مرتبط با نیروی کار، زمین، سرمایه و مهارت‌های مدیریتی و فنی و غیره نیز مکان شرکت و جذابیت و رقابت شهر را شکل خواهند داد
Hiroolchikawa &NorioYama-to&PeterDustan(2017)	شهر قدرت، شهر جهانی، جذابیت شهری، خلاقیت شهری	با رقابت شدید و پیچیده بین شهرهای بزرگ امروز در سراسر جهان، ما شاخص جهانی شهر قدرت (GPCI) را برای ارزیابی و رتبه‌بندی این مراکز شهری بر اساس قدرت «جذاب» جامع آن‌ها ایجاد کرده‌ایم که افراد خلاق و شرکت‌های تجاری را از هر قاره‌ای جذب می‌کند

شبکه مضامین

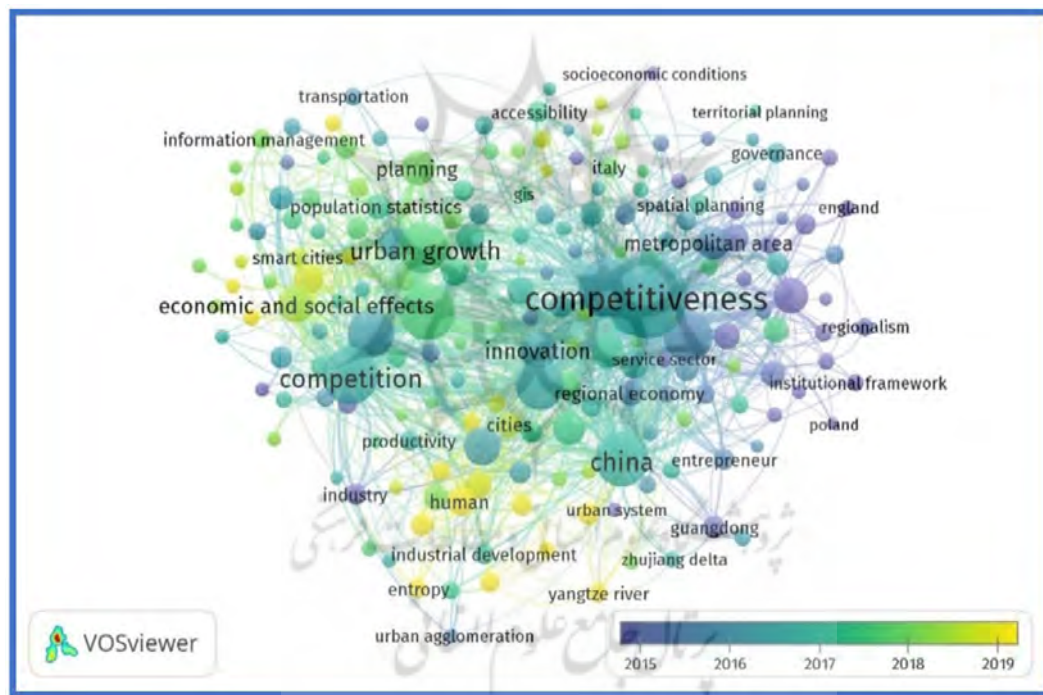
از نرم‌افزار VOSviewer به بررسی هم‌زمانی (Co-occurrence) کلمات کلیدی ارائه‌شده توسط نویسندگان پرداختیم. کیدواژه‌هایی که به طور هم‌زمان حداقل ۶ بار (دفعه) بازآفرینی شهری و رقابت‌پذیری شهری به کار برد شده‌اند در نقشه ۱ ارائه شده است. در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۲ و آژگانی همچون «رقابت‌پذیری، توسعه شهری، توسعه پایدار، رقابت شهری، برنامه‌ریزی شهری، رشد شهری، اقتصاد شهری، توسعه اقتصادی، اقتصاد، منطقه شهری، پایداری، رشد اقتصادی، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، نوآوری، رقابت شهری، رویکرد حاکمیت، اثرات اقتصادی و اجتماعی، سیاست شهری» دارای بیشترین تکرار به ترتیب هستند (شکل ۶).

شبکه مضامین (Thematic Network) براساس روندی مشخص پایین‌ترین سطح قضایای پدیده را از متن بیرون می‌کشد. مضامین (پایه) سپس با دسته‌بندی این مضامین پایه‌ای و تلخیص آن‌ها به اصول مجردتر و انتزاعی‌تر دست پیدا می‌کند مضامین (سازمان‌دهنده). سپس مضامین به صورت نقشه‌های شبکه تارنما رسم و مضامین برجسته هر یک از این سه همراه با روابط میان آن‌ها نشان داده می‌شود. به خلاف روش قالب، مضامین، شبکه‌های مضامین به صورت گرافیکی و شبیه تارنما نشان داده می‌شوند تا تصور وجود هر گونه سلسله‌مراتب در میان آن‌ها از بین برود باعث شناوری مضامین شود و بر وابستگی و ارتباط متقابل میان شبکه تأکید شود. با استفاده

جدول ۲. شاخص/معیارها و مضامین حاصل از کدگذاری اولیه

مؤلفه‌های پژوهش	شاخص‌ها/معیارها (کدها)	مضامین
اقتصادی	جذابیت اقتصادی شهری، شهر قدرت، رقابت اقتصاد جهانی، توسعه رقابت اقتصادی، رقابت بین شهرهای کوچک و متوسط، مکانیسم‌های اقتصادی و مالی، رقابت شهری، ایجاد اشتغال، جذب سرمایه، قیمت مسکن	سرمایه‌گذاری شهری، رقابت‌پذیری گردشگری شهری

مضمین	شاخص‌ها/ معیارها (کدها)	مؤلفه‌های پژوهش	رقابت پذیری شهری
رقابت در نوآوری شهری، رقابت پذیری رویدادمحور شهری	جاذبیت مناطق تاریخی شهری، خلاقیت شهری، جذابیت و رقابت پذیری، ساختار اجتماعی شهر، پویایی شهری، کاهش جنبه‌های فرهنگی، پراکندگی شهری، نوآوری شهری، تولید دانش، سرمایه فرهنگی	اجتماعی	
پراکندگی شهری و رقابت شهری، مسکن و رقابت اقتصادی، رقابت در ایجاد دسترسی در شهرها، توسعه رقابتی کاربری‌های زمین	پیاده‌راه، دسترسی، توسعه مجدد نواحی تاریخی، بازآفرینی توسعه مجدد زمین، توسعه خودبه‌خود، تراکم شهری، فاصله رفت و آمد شهری، سرمایه گذاری زیرساختی، آثار تاریخی، بازار مسکن، نوسازی مسکن، گسترش شهری	کالبدی	
عوامل رقابت پذیری در کارآفرینی، تجمع و مکان یابی و تجمع استقرار فعالیت‌ها	موقعیت مکانی، رویدادهای شهری، کارآفرینی شهری، حاشیه‌نشینی اقتصادی، رقابتی شدن شهرها، سیاست پولی دولت، مقاصد رقابت پذیر گردشگری، فناوری اطلاعات کسب و کار، نابرابری‌های منطقه‌ای و شهری	مدیریتی-سیاسی	
سرمایه گذاری‌های زیست‌پذیری بر اساس مزیت رقابتی، رقابت پذیری توسعه سبز	ارتقای سلامت عمومی، زیست‌محیطی، اکوسیستم شهری، سیاست‌های گسترش شهری	زیست‌محیطی	

شکل ۶. شبکه مضامین و نقشه علم‌سنجی واژگان کلیدی و سری زمانی مستخرج از نرم‌افزار (VOSviewer)

مرحله اول تجزیه و تحلیل جهت ادامه در روش کمی مورد بهره‌برداری و تحلیل نهایی خواهد بود. گویه‌های پرسشنامه این پژوهش شامل دو قسمت است: الف) گویه‌های عمومی؛ در سؤال‌های عمومی هدف کسب اطلاعات کلی پاسخ‌گویان است. این قسمت شامل مواردی مانند جنسیت، سن، میزان تحصیلات، مسئولیت و ارتباط شغلی و حرفه‌ای نسبت به موضوع پژوهش و میزان شناخت از نمونه‌های مورد مطالعه است. ب) گویه‌های تخصصی؛ گویه‌ها پس از انجام تحلیل محتوا و براساس شاخص/ معیارها و مضامین استخراج شده در کدگذاری گزینشی احصا شد. در طراحی این بخش سعی شده است که تا حد ممکن گویه‌های پرسشنامه برای پاسخ‌گویان قابل درک باشد. در جدول ۳ اطلاعات مربوط به پرسشنامه آمده است. سؤال‌های پرسشنامه از نوع پاسخ بسته بوده

مرحله دوم: بخش کمی

برای تهیه پرسشنامه به منظور بررسی شناسایی الگوها، شاخص‌ها/ معیارها و مفاهیم مؤثر بر رقابت‌پذیری اقتصادی شهر سندج و جامعه آماری منتخب از طریق روش دلفی و ابزار پرسش‌نامه، جامعه آماری ۷۶ نفر از طریق نمونه‌گیری تصادفی در دسترس از کارمندان و شاغلان در سازمان‌ها و نهادهای دخیل در امر بازآفرینی شهری و تأثیرگذار بر اقتصاد شهری و همچنین، نهادهای مردمی و خصوصی شهر سندج در ارتباط با مناطق انتخابی به عنوان نمونه‌های مورد مطالعه شامل پارک تفریحی و گردشگری کوه آیدر به عنوان نشانه کلان و شاخص شهری، بازار سنتی به عنوان هویت تاریخی، رودخانه قشلاق و لبه‌های طبیعی هستند. با توجه به روش ترکیبی پژوهش و مشخص کردن مضامین از طریق تحلیل محتوای کیفی تعداد ۱۲ مورد از مضامین استنباطی از

تحلیلی کیفی استفاده شده است. که شاخص «سرمایه گذاری شهری» با میانگینی برابر ۳/۶۶ و «رقابت پذیری رویدادمحور شهری» ۳/۴۴ و «توسعه رقابتی کاربری های زمین» با میانگینی برابر ۳/۴۴ و «رقابت پذیری گردشگری شهری» با میانگینی برابر ۳/۳۴ و «مسکن و رقابت اقتصادی» با میانگینی برابر ۳/۳۲ بیشترین سهم و شاخص «پراکندگی شهری و رقابت شهری» با میانگینی برابر ۳/۱۰ کمترین سهم را در برآورد ارزش مضامین رویه ای مورد نظر در میان پاسخ گویان به عهده داشته اند، در جدول ۳ قابل مشاهده است.

و مقیاس اندازه گیری سؤال های طیف ۵ گزینه ای لیکرت است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط خبرگان و اساتید راهنما و مشاور مورد تأیید قرار گرفته است. علاوه بر آن، برای بررسی روایی سازه از روش آلفای کرونباخ توسط نرم افزار SPSS استفاده شد و مقدار آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۳۵ به دست آمد. از ۱۲ مورد مضامین مستخرج از سنجش و ارزیابی رقابت پذیری اقتصادی شهر سنجش با رویکرد تعیین الگوها، مفاهیم و شاخص / معیارها؛ از نظر تحلیل کیفی و مضمون محتوایی با ۵۵ شاخص / معیار بعد از ارزیابی نتایج در مدل

جدول ۳. ارزیابی میانگینی مضامین رویه ای رقابت پذیری اقتصادی شهر (درصد)

شاخص ها	بسیار کم	کم	تا حدودی	زیاد	بسیار زیاد	میانگین (بین ۱-۵)
مسکن و رقابت اقتصادی	۷/۷	۱۶/۳	۳۱/۷	۳۲/۶	۱۱/۸	۳/۳۲
رقابت پذیری گردشگری شهری	۱۱/۳	۱۸/۶	۲۱/۳	۲۹/۹	۱۹	۳/۳۴
سرمایه گذاری های زیست پذیری بر اساس مزیت رقابتی	۱۱/۴	۱۹/۱	۲۶/۴	۲۸/۶	۱۴/۵	۳/۱۵
رقابت پذیری توسعه سبز	۱۱/۳	۱۸/۶	۲۱/۳	۳۳/۹	۱۴/۹	۳/۲۱
توسعه رقابتی کاربری های زمین	۱۰/۴	۱۶/۷	۲۳/۱	۲۳/۵	۲۶/۲	۳/۴۳
رقابت در ایجاد دسترسی در شهرها	۶/۸	۱۸/۱	۳۲/۶	۳۱/۲	۱۱/۳	۳/۲۲
رقابت پذیری رویدادمحور شهری	۱۰/۴	۱۳/۱	۲۳/۱	۳۴/۸	۱۸/۶	۳/۴۴
پراکندگی شهری و رقابت شهری	۱۴	۱۹/۹	۲۲/۶	۳۱/۷	۱۱/۸	۳/۱۰
عوامل رقابت پذیری در کارآفرینی	۱۱/۴	۱۸/۶	۲۵	۳۰	۱۵	۳/۱۸
رقابت در نوآوری شهری	۱۴	۱۹/۹	۲۲/۶	۳۱/۷	۱۱/۸	۳/۱۱
سرمای گذاری شهری	۲۹/۵	۲۴/۵	۲۲/۹	۱۶/۱	۱۲/۹	۳/۶۶
تجمع و مکان یابی و تجمع استقرار فعالیت ها	۱۵/۸	۲۰/۴	۲۲/۲	۲۸/۱	۱۳/۶	۳/۱۲

درخت ارزش) را به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل «رقابت پذیری شهری» (متغیر سطح پایین تر در درخت ارزش) نشان می دهد. به دلیل اینکه ممکن است متغیرها، مقیاس متفاوتی داشته باشند؛ لذا باید از «ضرایب رگرسیونی استاندارد شده» یا «ضرایب بتا» استفاده کرد. ضرایب بتا نشان دهنده اهمیت نسبی یک متغیر در سطح پایین تر هستند. این موضوع نشان دهنده تأثیر گذاری متغیر سطح پایین بر متغیر سطح بالاتر در درخت ارزش است. همچنین جهت سنجش نیز از آزمون نمو واریانس رگرسیونی استفاده شده که در جدول ۴ مورد بررسی قرار گرفته است.

اولویت بندی مضامین رقابت پذیری اقتصادی شهر
ارزش هر «وزن رگرسیونی» دامنه تغییرات متغیر وابسته ۱۲ مورد از مضامین مورد بررسی در پژوهش «رقابت در نوآوری شهری، رقابت پذیری گردشگری شهری، سرمایه گذاری شهری، پراکندگی شهری و رقابت شهری، عوامل رقابت پذیری در کارآفرینی، مسکن و رقابت اقتصادی، رقابت پذیری رویدادمحور شهری، رقابت در ایجاد دسترسی در شهرها، توسعه رقابتی کاربری های زمین، رقابت پذیری توسعه سبز، سرمایه گذاری های زیست پذیری بر اساس مزیت رقابتی، تجمع و مکان یابی و تجمع استقرار فعالیت ها» (متغیر سطح بالاتر در

جدول ۴. آزمون نمو واریانس رگرسیون میزان رقابت پذیری اقتصادی شهر

مرتبه	متغیر پیش بین	R	R2	تعدیل شده R2	ΔR2	F	معناداری ΔF
اول	رقابت پذیری شهری	۰/۸۲	۰/۵۷	۰/۵۷	۰/۲۵	۷۰/۶۵	۰/۰۰۱
	بازآفرینی اقتصادی شهر	۰/۸۵	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۲۹	۷۸/۳۰	۰/۰۰۱

جدول ۵. میانگین رقابت پذیری اقتصادی شهر

مؤلفه	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
رقابت پذیری شهری - شاخص ها/معیارها، مفاهیم، الگوها و مضامین اقتصادی شهر	۷۶	۳.۱۲۳۱	۰.۳۴۵۲۶	۰.۰۱۸۱۶

شهری رقابت‌پذیری شهری - شاخص‌ها/معیارها، مفاهیم، الگوها و مضامین اقتصادی شهر در محدوده مورد مطالعه به صورت کلی ۳/۱۲۳۱ به دست آمده و با توجه به اینکه طیف لیکرت مورد استفاده در این مطالعه از ۱ تا ۵ است، عدد ۳ به عنوان میانه نظری پاسخ‌ها انتخاب شده است (جدول ۵).
نتایج جدول ۶ و میانه نظری (عدد ۳) نیز نشان می‌دهد اختلاف معناداری وجود دارد (۰/۰۵/۲۰۶). براساس مدل در سطح اول، مضامین متغیر رقابت‌پذیری

میانگین رقابت‌پذیری شهری - شاخص‌ها/معیارها، مفاهیم، الگوها و مضامین اقتصادی شهر در محدوده مورد مطالعه به صورت کلی ۳/۱۲۳۱ به دست آمده و با توجه به اینکه طیف لیکرت مورد استفاده در این مطالعه از ۱ تا ۵ است، عدد ۳ به عنوان میانه نظری پاسخ‌ها انتخاب شده است (جدول ۵).
نتایج جدول ۶ و میانه نظری (عدد ۳) نیز نشان می‌دهد اختلاف معناداری وجود دارد (۰/۰۵/۲۰۶). براساس مدل در سطح اول، مضامین متغیر رقابت‌پذیری

جدول ۶. اولویت‌بندی مضامین رقابت‌پذیری شهری مستخرج از روش کمی

اولویت‌بندی متغیر	Sig.	T	ضرایب استاندارد نشده		متغیرها در مفهوم برندسازی شهری
			ضرایب استاندارد نشده	Std. Error	
۵	۰/۰۰۰	۱/۸۰۴	۰/۳۳۱۶	۰/۰۰۰	مسکن و رقابت اقتصادی
۴	۰/۰۰۰	۱/۳۴۷	۰/۲۲۱	۰/۰۰۰	رقابت‌پذیری گردشگری شهری
۹	۰/۰۰۰	۱/۱۴۱	۰/۲۲۲	۰/۰۰۰	سرمایه‌گذاری‌های زیست‌پذیری بر اساس مزیت رقابتی
۷	۰/۰۰۰	۱/۹۰۱	۰/۳۲۰	۰/۰۰۰	رقابت‌پذیری توسعه سبز
۳	۰/۰۰۰	۱/۴۷۹	۰/۲۷۷	۰/۰۰۰	توسعه رقابتی کاربری‌های زمین
۶	۰/۰۰۰	۱/۱۳۳	۰/۲۲۰	۰/۰۰۰	رقابت در ایجاد دسترسی در شهرها
۲	۰/۰۰۰	۱/۳۶۲	۰/۲۲۳	۰/۰۰۰	رقابت‌پذیری رویدادمحور شهری
۱۲	۰/۰۰۰	۱/۵۰۳	۰/۲۲۰	۰/۰۰۰	پراکندگی شهری و رقابت شهری
۸	۰/۰۰۰	۱/۹۴۷	۰/۳۲۴	۰/۰۰۰	عوامل رقابت‌پذیری در کارآفرینی
۱۱	۰/۰۰۰	۱/۳۶۶	۰/۲۳۴	۰/۰۰۰	رقابت در نوآوری شهری
۱	۰/۰۰۰	۱/۹۰۵	۰/۳۱۶	۰/۰۰۰	سرمایه‌گذاری شهری
۱۰	۰/۰۰۰	۱/۷۷۹	۰/۲۷۷	۰/۰۰۰	تجمع و مکان‌یابی و تجمع استقرار فعالیت‌ها

همکاران (۱۳۹۶) در ارتباط با رقابت‌پذیری اقتصادی شهرها و گردشگری همچنین؛ پورتر (۲۰۰۰) با موضوعیت خوشه‌های محلی در اقتصاد هم‌راستا و دارای مفاهیم مشترک است. در این راستا نتایج حاصل از تحلیل‌های انجام‌شده در منابع و نتایج پرسشنامه نشان می‌دهد مهم‌ترین مقولات تأثیرگذار بر رقابت‌پذیری بازآفرینی اقتصادی شهری در قالب پنج مؤلفه (اجتماعی، مدیریتی-سیاسی، اقتصادی، زیست‌محیطی، کالبدی) و با بررسی و جمع‌بندی مبانی نظری و روش پژوهشی ترکیبی شامل؛ تحلیل محتوای کیفی و کمی، ۵ کلیدواژه موضوعی به عنوان مفهوم «ایجاد رقابت شهری از طریق برنامه‌های رویدادمحور، سرمایه‌گذاری در جذابیت‌های رقابت‌پذیر شهر، سرمایه‌گذاری در صنایع دوستدار محیط زیست، رشد خلاقیت و نوآوری رقابتی در کارآفرینی، رقابت‌پذیری در سطح مکان و مسکن» ۵۵ کلیدواژه به عنوان شاخص‌های پژوهش «جذابیت مناطق تاریخی شهری، خلاقیت شهری، جذابیت و رقابت‌پذیری، ساختار اجتماعی شهر، پویایی شهری، کاهش جنبه‌های فرهنگی، پراکندگی شهری، نوآوری شهری، تولید دانش، سرمایه فرهنگی، جذابیت اقتصادی شهری، رقابت اقتصادی جهانی، توسعه رقابت اقتصادی، رقابت بین شهرهای کوچک و متوسط، مکانیسم‌های اقتصادی و مالی، بهبود رقابت شهری، ایجاد اشتغال، ... جذب سرمایه، قیمت مسکن، ارتقای سلامت عمومی، زیست‌محیطی، اکوسیستم شهری، سیاست‌های گسترش شهری، موقعیت مکانی، رویدادهای شهری، حاشیه‌نشین اقتصادی، رقابتی شدن شهرها، سیاست پولی دولت، مقاصد رقابت‌پذیر گردشگری، فناوری اطلاعات

نتیجه‌گیری

در این پژوهش تلاش شد یکی از رویکردهای مهم مواجهه شهرها در بازآفرینی اقتصادی شهری به خصوص از بعد رقابت‌پذیری شهری از بعد نظری و تبیین مضامین، مفاهیم، شاخص/معیارها و الگوهای مطرح از نظر پژوهشگران و توجه به مسائل جهانی مورد بررسی قرار گیرد. فرایندی که از بررسی مبانی نظری و پیشینه تحقیقاتی آغاز شده و پس از تنظیم مدل مفهومی پژوهشی، با بررسی و تحلیل پژوهش‌های نظری و اقدامات عملی متعدد ادامه یافته و در رسیدن به الگوی جامع تبلور پیدا کرده است. پژوهش حاضر با تمرکز بر بعد رقابت‌پذیری شهری و تدوین الگوی بازآفرینی اقتصادمنا شهرها به عنوان نظام‌های توسعه شهری گام جدیدی را در راستای رقابت‌پذیر کردن شهرها برداشته و خلأ شناسایی‌شده ناشی از فقدان چارچوبی منسجم در زمینه بازآفرینی اقتصادمنا را پوشش داده است. از بررسی مفاهیم، نظریات و ابعاد رقابت‌پذیری شهری نتیجه گرفته شد که براساس رویکردهای متأخر، شهرها به عنوان نظام‌های اقتصادی-رقابتی مطرح می‌شوند که حفظ توانایی رقابتی شهر بر اساس نتایج فعالیت‌های اقتصادی از مهم‌ترین موضوعاتی است که در بیشتر کشورهای جهان مطرح بوده و به تدریج به عنوان عمده‌ترین مسئله شهرنشینی مورد توجه قرار گرفته است. شهرها به عنوان مراکز جذب جمعیت با مسائل و مشکلات متعدد و مختلف رقابت اقتصادی رو به رو هستند.

نتایج این پژوهش در راستای مطالعات کاماگنی (۲۰۰۲)، شن (۲۰۰۵) در ارتباط با سرمایه‌گذاری و حکمروایی شهری و شکوهی و همکاران (۱۳۹۷)، نصیری و

رقابت‌پذیری در کارآفرینی، مسکن و رقابت اقتصادی، رقابت‌پذیری رویدادمحور شهری، رقابت در ایجاد دسترسی در شهرها، توسعه رقابتی کاربری‌های زمین، رقابت‌پذیری توسعه سبز، سرمایه‌گذاری‌های زیست‌پذیری بر اساس مزیت رقابتی، تجمع و مکان‌یابی و تجمع استقرار فعالیت‌ها» از مطالعات مستخرج شده است و اطلاعات و روند مفهومی به صورت تفصیلی در نمودار چارچوب نظری و مفهومی (شکل ۷) ارائه شده است.

کسب‌وکار، نابرابری‌های منطقه‌ای و شهری، پیاده‌راه، توسعه مجدد نواحی تاریخی، دسترسی، بازآفرینی توسعه مجدد زمین، توسعه خودبه‌خود، تراکم شهری، فاصله رفت و آمد شهری، سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی، آثار تاریخی، بازار مسکن، نوسازی مسکن، گسترش شهری» و ۵ کلیدواژه موضوعی به عنوان الگوهای پژوهش «رقابت در نوآوری شهری، رقابت‌پذیری گردشگری شهری، سرمایه‌گذاری شهری، پراکندگی شهری و رقابت شهری، عوامل

شکل ۷. چارچوب نظری و مفهومی رقابت‌پذیری شهری باز آفرینی اقتصادی شهر سنندج

راهکارهای پیشنهادی

- توسعه حمل‌ونقل در دسترس، ایمن و ارزان قیمت در راستای اصلاح الگوی سفرهای شهری و برون‌شهری شهروندان با توجه به وضعیت توپوگرافی، جغرافیای و فرهنگی شهر سنندج

- استمرار در برگزاری رویدادهای فرهنگی، اجتماعی، تجاری با توجه به پتانسیل‌های شهر خلاق جهانی موسیقی، آداب و رسوم فرهنگی در برگزاری مراسم‌ها مانند نوروز، توریسم و گردشگری اکولوژیک و شهری، صنایع دستی و محصولات برتر کشاورزی با تأکید بر برندسازی شهر سنندج در سطح کشور و جهانی.

- تسهیل قوانین و بروکراسی اداری، تضمین سرمایه‌گذاری جهت حضور کارآفرینان داخلی و خارجی و ایجاد مرکز نوآوری و توسعه فناوری سرمایه‌گذاری و اشتغال با اعطای حوزه اختیارات ویژه عملکردی.

- رقابت‌پذیری در زمینه بهینه‌سازی بهره‌برداری از اراضی در سطح مکان و توسعه ساخت مسکن ارزان قیمت و ایمن، ساماندهی و نوسازی- بهسازی سکونتگاه‌های غیر رسمی حاشیه سنندج.

محدودیت‌ها و پیشنهادها برای مطالعات پژوهشی آتی

در این پژوهش عمده‌ترین محدودیت‌ها شامل؛ بومی نشدن مفاهیم نظری رقابت‌پذیری شهری و تطبیق آن با شرایط اقتصادی و وضع موجود در نمونه مورد مطالعه و کشور در جهت ارائه الگوی مناسب برنامه‌ریزی عملی و مؤثر و همچنین نبود داده و اطلاعات موثق و در دسترس اقتصادی و اجتماعی جهت مطالعه صحیح علمی و کاربردی برای ایجاد چشم‌انداز برای بخش خصوصی و دولتی در برنامه‌های بازآفرینی اقتصادی شهر است. به پژوهشگرانی که تمایل به ادامه این مبحث را دارند پیشنهاد می‌شود؛ به ارائه الگو و برنامه‌های کاربردی در زیرمجموعه پتانسیل‌های فرهنگی، اجتماعی و تجاری مطرح شده در بخش راهکارهای پیشنهادی این پژوهش با دیدگاه رقابت‌پذیری اقتصادی بپردازند.

■ مشارکت نویسندگان

مشارکت نویسندگان در تدوین این مقاله نویسنده اول؛ نگارنده مقدمه و ادبیات نظری، تحلیلگر داده‌های جمع‌آوری شده و نگارنده نتایج پژوهش بوده است (۶۰ درصد)، نویسنده دوم؛ مسئولیت مقاله و بازبینی و کنترل تحلیل داده‌ها را به عهده داشته است (۲۰ درصد) و نویسنده سوم؛ بازبینی و تفسیر نتایج و ویراستاری نهایی را انجام داده است (۲۰ درصد).

■ تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری تخصصی شهرسازی آقای پرویز اکبری با عنوان «تدوین الگوی بازآفرینی شهرها با تأکید بر رویکرد اقتصادمبنا (مورد مطالعه: سندج) است که به راهنمایی دکتر کیومرث حبیبی و مشاوره دکتر ملیحه احمدی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس در حال انجام است.

■ تعارض منافع

نویسندگان این مقاله هیچ تضاد احتمالی در این پژوهش ندارند و علاقه‌مند به انتشار آن هستند و همچنین، کلیه مسائل اخلاقی از جمله عدم سرقت ادبی ساخت داده رضایت آزمودنی‌ها، جعل یا انتشار مضاعف را رعایت کرده‌اند.

- [1] Shomaie, A., & Vahedinejad, S. H. (2019). Spatial Analysis of Criminal Hotspots in Urban Worn-Out Textures (Case Study: District 12 of Tehran Municipality). *Journal of Social Order*, 10(4), 191-216. [10.22034/JSC.2020.187370.1019](https://doi.org/10.22034/JSC.2020.187370.1019) [In Persian]
- [2] Shabani, A., & Izadi, M. S. (2014). Exploring The Position Of Creative City Theory In Culture Led Urban Regeneration. *Naqshejahan*, 4(2), 54-63. Retrieved from <http://bsnt.modares.ac.ir/article-2-6763-fa.html>. [20.1001.1.23224991.1393.4.2.2.8](https://doi.org/10.1001.1.23224991.1393.4.2.2.8) [In Persian]
- [3] Molaei, A. (2019). Analysis of Contextual Urban and Regional Competitiveness Potentials (Case Study: Tabriz City). *Spatial Planning*, 9(4), 109-138. [10.22108/sppl.2019.116940.1381](https://doi.org/10.22108/sppl.2019.116940.1381). [In Persian].
- [4] Ambashta, A., & Momaya, K. (2004). *Competitiveness Of Firms: Review Of Theory, Frameworks, And Models*. Singapore Management Review, 26(1), 45-61. [HTTPS://SSRN.COM/ABSTRACT=2146487](https://ssrn.com/abstract=2146487)
- [5] Roberts, P., & Sykes, H. (2000). *Urban Regeneration: Handbook*. Sage Publications: London.
- [6] McDonald, S., Naglis, M., & Vida, M. (2009). Urban Regeneration For Sustainable Communities: A Case Study. *Baltic Journal on Sustainability*, 15(1), 49-59. [10.3846/1392-8619.2009.15.49-59](https://doi.org/10.3846/1392-8619.2009.15.49-59)
- [7] Yazidi, M., & Sahzadeh, M. (1383). Urban Protection And Development, Two Complementary Or Contradictory Approaches. *Abadi*, 14(series 43), 12-21. Retrieved from <https://sid.ir/paper/449470/fa>. [In Persian]
- [8] O'Sullivan, A., & Steven, M. S. (2003). *Economics: Principles in action*. Pearson Prentice Hall: Upper Saddle River, New Jersey 07458, pp. 57-310. Retrieved from <http://www.pearsonschool.com/index.cfm?locator=PSZ3R9&PMDbSiteId=2781&PMDbSolutionId=6724&PMDbCategoryId=&PMDbProgramId=12881&level=4>. Accessed 21 June 2012.
- [9] John M. Quigley, A Leading Scholar Of Housing Markets, Local Public Finance, Energy Efficient Buildings, Homelessness, And Racial Discrimination In Housing, Passed Away In Berkeley, California on May 12, 2012.
- [10] Latifi, G. (2009). A Comparative Study Of Methodological Ideas Of Max Weber And Peter Winch. *Social Sciences*, 16(46), 75-105. [20.1001.1.17351162.1388.16.46.3.8](https://doi.org/10.17351162.1388.16.46.3.8) [In Persian]
- [11] Goksin Z.A., Muderrisoglu, B. (2005). Urban regeneration: A comprehensive strategy for creating spaces for innovative economies. In *Urban: A Comprehensive Strategy*, 41st IsoCaRP Congress 2005.
- [12] Zali, N., & Ashrafi, S. (2013). An Investigation of Economic Globalization Role on Metropolitan's Sustainable Development. *Strategic Studies of public policy*, 4(11), 1-16. [In Persian]
- [13] Aliakbari, E., Khodadad Kashi, F., & Komasi, H. (2018). Evaluating the Economic Competitiveness of Metropolises in Iran. *Regional Planning*, 8(29), 13-26. [20.1001.1.22516735.1397.8.29.2.0](https://doi.org/10.1001.1.22516735.1397.8.29.2.0) [In Persian]
- [14] Abbasi, M.R., & Rahimi Kolor, H. (2010). The Requirements Of Competitiveness In The Sectors Of Industry And Commerce. *Journal of Political Economic Information*, III(IV), 248-255. [In Persian]
- [15] Schwab, K. (2013). *The Global Competitiveness Report 2013*. Geneva: World Economic Forum.
- [16] Porter, M.E., & Schwab, K. (2008). *Competitiveness*. New York: The Free Press.
- [17] Samuelson, P.A. (2004). Where Ricardo and Mill Rebut and Confirm Arguments of Mainstream Economists Supporting Globalization. *Journal of Economic Perspectives*, 18, 146-135. [10.1257/0895330042162403](https://doi.org/10.1257/0895330042162403)
- [18] Sojasi Qeidari, H., Shayan, H., & Soleymani, Z. (2022). Analysis of the Impact of Environmental Unsustainability on Social Unsustainability: Tensions and Social Damages Caused by Drought in Rural Areas (Case Study: Neyshabur County). *Journal of Research and Rural Planning*, 11(4), 1-19. [10.22067/jrrp.v11i4.89036](https://doi.org/10.22067/jrrp.v11i4.89036)
- [19] Martin, R.L. (2004). *A Study On The Factors Of Regional Competitiveness*. Cambridge: University of Cambridge.
- [20] Sáez, L., & Periañez, I. (2015). Benchmarking Urban Competitiveness In Europe To Attract Investment. *Cities*, 76-85. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2015.06.002>
- [21] Stimson, R.J., Stough, R.R., & Roberts, B.H. (2006). *Regional Economic Development: Analysis And Planning Strategy*. Canberra: Springer. ISBN: 978-3-540-34829-0
- [22] Stimson, R. J., Stough, R. R., & Roberts, B. H. (2006). *Regional economic development: Analysis and planning strategy*. Springer: Canberra.
- [23] Hadi Zonooz, B., & Bakhtiari, H. (2010). Factors Affecting the Calculation of Productivity of Factors of Production Case study: Carbon Co. in Iran. *Economics Research*, 10(37), 241-266. [In Persian]
- [24] Ni, P. (2012). *Global Urban Competitiveness Report-2012*. Edward Elgar Publishing: Cheltenham/Northampton.
- [25] Scott, A., J., Agnew, J., Soja, E. W., & Storper, M. (1999). *Global CityRegions: An Overview*. Retrieved from <http://www.lse.ac.uk/geographyAndEnvironment/whosWho/profiles/Michael%20Storper/pdf/GlobalCityRegions.pdf>.
- [26] Dijkstra, L., Annoni, P., & Kozovska, K. (2011). A New Regional Competitiveness Index: Theory, Methods And Findings. *European Commission*.
- [27] Dwyer, L. (2015). Globalization of tourism: Drivers and outcomes. *Tourism Recreation Research*, 40(3), 326-339. <https://doi.org/10.1080/02508281.2015.1075723>
- [28] Begg C, Cho M, Eastwood S et al. Improving The Quality Of Reporting Of Randomized Controlled Trials. The CONSORT statement. *JAMA* 1996; 276: 637-639.
- [29] Ghorbani Sepehr, A., Janparvar, M., & Ghane, M. (2021). Class boundaries, the Primary Obstacle to Organize the Urban Space (Case Study: The Metropolis Tehran). *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, 16(1), 179-218. [10.22055/qjds.2022.24127.1558](https://doi.org/10.22055/qjds.2022.24127.1558). [In Persian]
- [30] Bruneckienė, J., Činčikaitė, R., & Kilijonienė, A. (2012). The specifics of measurement the urban competitiveness at the national and international level. *Inžinerinė ekonomika = Engineering economics*, Vol. 23, No. 3, p. 256-270.
- [31] Miranjaf Mousavi, Hakime Ghanbari, Khaled Ismailzad. (2013). Spatial analysis of the relationship between social capital and sustainable urban development case: cities of West Azarbaijan province. *Journal of Geography and Development*, 10(27), 1-18. [10.22111/gdij.2012.273](https://doi.org/10.22111/gdij.2012.273). [In Persian]
- [32] Buckley, P., J et al. (1991). "Foreign Market Servicing Strategies and Competitiveness", *Journal of General Management*, 17 (2), pp 34-46. <https://doi.org/10.1177/030630709101700204>
- [33] D'Cruz, J., and Rugman, A., 1992, "New Concepts for Canadian Competitiveness", Kodak, Canada.